

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1899

Ny följd ✧ II årg.

Häft. 10

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

- CARIN WÄSTBERG: Det handarbetades framtid. I.
 CÉCILE GOHL: Tidning för en dag.
 A. S.: Från 1899 års riksdag. II.
 Litteratur: K. J.: Grefven af Antwerpen af Per Hallström. — L. D.: Talmi
 af Ernst Lundquist. — A. St.: Kynnohygien af Karolina Widerström.
 — K. J.: Småskrifter utgifna af Sveriges kvinnliga fredsförening.
 Internationella kvinnokongressen i London.
 Ett fredsmöte.
 Föreningsmeddelanden.
 Från skilda håll.

Textilafdelning, Thyra Grafström.
 Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden- kläde- läfve- och yllostrammaj,
 passande för **Dukar, Portiörer, Mattor, Kuddar, Servetter, dukar m. m.** Mönstret
 uttyras. Begyrtioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

2. **Styrupe** utarbetad af **Yvra** (tryckkelegratorer), *Stockholm*, A. 7. 10874.
 Fullständigt **Handelsläroverk**, omfattande alla merkantila ämnen,
 som, sjepläk, stenostrafn och maskinskrifning. Årskursor, Termins-
 kursor, 2. min. kursor samt kursor i skriftliga ämnen.
 Anmälningar och upplysningar hemje dag. Nya elever mottagas.
Prospekt gratis på begäran. Skrifvstället fortgår oförändradt.

Söndagsstekt. 9—11 f. m.

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinnliga agenter och inspektörer antagas.
Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
 hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta
 och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
 Stureplan.

Hufvudbutik:
 Regeringsgatan 26.

Filialer:
 Drottninggatan 73 A
 Storgatan 9
 Munkbron 5
 Götgatan 24.

Sybehör,

Liffoder, Kjolfoder,
 Skoningstyg, Ärmlappar,
 Liffband och Fjädrar
 af de bästa qualitéer.

HERM. MEETHS.

Smedman den äldres
HANDELS-SKOLA

Stockholm, **Stortorget 16.** Allm. tel. 21 77.

Nya elever mottagas alla tider på året.

Anmälningstid 10—2.

Undervisning i alla å kontor förekommande ämnen och språk.

Dugliga biträden erhållas från skolan.

Revisioner och bokföringar utföras.

OBS.! Å bref anhålles om fullständig adress.

Nu

är rätta tiden att börja med de af hrr läkare mycket
 förordade

D:r Lahmanns
äkta

Reform-Bomullsunderkläder

för Herrar, Damer och Barn.

Priskuranter och kvalitetsprofver sändas på begäran.

Se Helsovännens Flygskrifter N:o 25:

»Våra underkläder.»

S. Berendt J:or & C:o
 24 Drottninggatan 24.

S. Lahmann

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

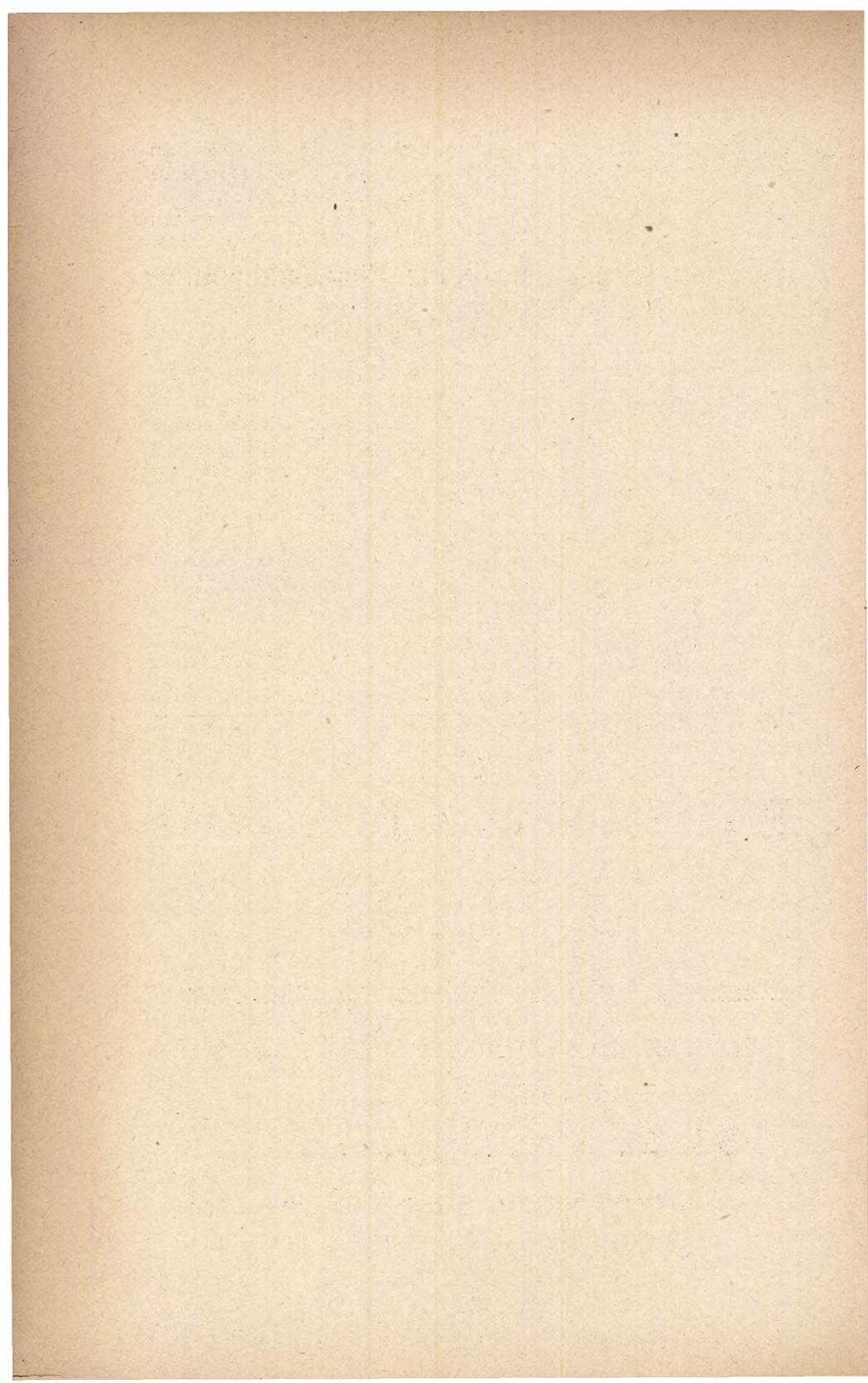
Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Det handarbetades framtid.

I *Dagnys* febr.-häften för 1898 infördes en oafslutad uppsats, benämnd *Svensk hemslöjd och norsk husflit*.

I planen för densamma ingick från början, att först lämna, med ledning af utställningen 1897, en redogörelse för Skandinaviens hemslöjdsförhållanden. Detta skulle göras för ett särskildt ändamål, det nämligen att erhålla en något så när tillförlitlig uppgift på den arbetskraft, tid, skicklighet, de tekniska förfaringssätt m. m., som förbrukas i hemslöjdens tjänst. Vidare skulle undersökas om detta kapital af tid, arbetskraft o. s. v., såsom det, enligt utställningens vittnesbörd för närvarande skötes, lämnar fullgod ränta.

Emellertid kom, af vissa anledningar, endast första afdelningen eller *Svensk hemslöjd* att behandlas. Då jag icke heller nu är i tillfälle att afsluta ofvannämnda uppsats, hänvisas i ämnet intresserade läsare till nedanstående tankar och förslag. Om de också icke utgöra en omedelbar fortsättning af *Svensk hemslöjd*, gå de dock i samma riktning som fortsättningen af denna artikel, enligt min första plan, skulle gjort.

* * *

Det gäller nog alltid, och icke minst i dessa täflans tider olika nationers varor emellan, att hvarje land måste taga hänsyn till sina naturliga och säregna fördelar och upparbeta, utveckla dessa så, att det blir möjligt uppträda som specialist på det eller de områden, som ligga landets förhållanden närmast. Industrien kan icke skaffa välstånd åt alla och kommer framdeles allt mindre och mindre förmå göra det i samma mån som skickligheten blir den allt fullkomligare och fullkomligare maskinens. Den arbetar ju lika bra hvar den än står, lika bra i det innersta Afrika som i det yttersta Thule. Men oafsedt detta giltiga skäl, att hälst föra i marknaden det som är fåtaligt representeradt (men röner stor efterfrågan), borde folken icke låta medel och tillfällen till förbättrade villkor blifva obegagnade eller rent af gå sig ur händerna. Ju äldre ett ännu vaket kultur-

folk är, desto mindre låter det också ett dylikt fel komma sig till last. Det försmår ingen af sina ekonomiska hjälpkällor och är på ständig spaning efter nya. *Ett* land drager alla upptänkliga fördelar af sitt varma och hälsosamma klimat, ett annat sprider kunskapen om sin storslagna natur vidt och bredt bland reslystna, och detta göres icke förgäfvets, ett tredje har sina ruiner och stora minnen till nationell biförtjänst, ett fjärde sin konst, o. s. v.

Men hvad hafva vi, som är så vårt eget, att det icke också är alla andras tillhörighet?

Vi hafva nog mycket som är speciellt vårt, ty Sverige hör icke till de vanlottade länderna. Är det icke förty fattigt, så bär icke landet skulden, utan felet är folkets, mitt och ditt med fleres.

Särskildt hafva vi ett stort kapital af lefvande kraft. Och den kraften är icke utnött eller tröttsliten, den ligger nästan oanvänd på lager, väntande på tillfälle att få förhjälpa oss från nödortft till välstånd.

Huru kan man nu veta att ett öfverflöd af arbetskraft verkligen finnes?

Det visade hemslöjdsutställningen i Stockholm 1897. Där fanns för det första: Mer arbetskraft nedlagd än det utställda arbetet rättvisligen borde kräft. För det andra: Arbetskraft, som endast af brist på tillfälle till nyttig sysselsättning förbrukats på onyttiga föremål, värdelösa från alla synpunkter. För det tredje voro nio tiondelar ($\frac{9}{10}$) af all den arbetskraft som representerades i det exponerade så använda, att den skaffar sina ägare ett lamt tidsfördrif med den tillhörande, föga eftersträfvansvärda *nödortften*, men ingalunda det välstånd, som arbete har löfte om att föra med sig.

Angående det sist påpekade förhållandet, bevisar detta, att hemslöjden i Sverige icke är välskött — och de båda först nämnda bevisa, att det finnes mer arbetskraft till hemslöjdens förfogande, än den under nuvarande omständigheter har behof af. Summan af dessa fakta är, att hemslöjden äger ett kraftkapital, som i otaligas intresse *fordrar* en bättre användning.

Innan vi emellertid öfvergå till frågan huru detta skall låta sig göra, vilja vi ett ögonblick vända våra blickar mot en annan faktor, utan hvars medverkan, enligt mitt enfaldiga förmenande, allt vårt arbete, för så vidt det är vår afsikt att verka för det handarbetades *framtid*, blir fåfängt. Denna faktor är konsten. Och det är endast på grundvalen af en förening mellan konsten och det lefvande kapital, som nu, till ringa vinning för utöfvaren, förbrukas

på hemslöjden, som hoppet om ett ekonomiskt lyckligt och ett ärofullt tillkommande för det handarbetade kan byggas.

Ehuru konsten egentligen af inga gränser vet, måste dock här, på det intet missförstånd skall uppkomma och framdeles blifva oss till men, en begränsning eller rättare en inhägnad af begreppet tillåtas. Och detta af samma skäl, som nyligen anfördes beträffande tillgodogörandet af hvarje lands specialförråd och tillgångar. *Det är vår själfständiga konst frågan här uteslutande gäller.* Vi ha nämligen numer en sådan, ehuru den är så ung, att dess tillvaro till och med af mången betviflas. Men tviflet har ju aldrig försatt berg eller omintetgjort fakta, man behöfver därför ej taga med i beräkningen hvad det förkunnar.

Vår själfständiga konst! Det är således ej den häpnadsväckande rika nutidskonsten, hvilken framkonstrueras med tillhjälp af »Studio» eller omkomponeras efter tyska mönster, som bör sammanföras med det gedigna kapital hemslöjden sitter inne med. Detta kan ju tyckas vara en sträng dom, men jag fruktar den är rättvis. På andra områden är det ju orätt att förena värden af olika sorter, de måste först förvandlas till samma sort. Men ginge man så tillväga äfven i detta fall, blefve likväl resultatet så obetydligt att det icke ens täckte reduceringsbesväret. Lefvande kraft har ett bestående värde, den förnyas dagligen och behärskar därför både samtid och framtid. Men den internationella dagsriktingens konst är ett blomster, hvars värde snart förvissnar. Och summan af detta värde, adderadt till summan af hemslöjdskapitalets, skulle icke förstora det senare mera, än inkomsten af ett lass hö, adderadt till inkomsten af en gifvande guldgrufva, skulle göra. Därmed är ju icke sagdt att höet är värdelöst, icke håller att dagskonsten är det. Den senare gläder ju mången lätt tillfredsställd med sin flyktiga skönhet. Men den har äfven en annan betydelse: liksom allt växande, som vissnar ned, göder den jordmånen och ger den kraft att bära ädlare plantor.

Lika litet som den internationella konsten är identisk med *vår* själfständiga konst, lika litet är emellertid våra förfäders konst identisk med densamma. Detta är dock en allmänt spridd mening, och kättersk är den, som med *vår* nationella konst icke endast menar hvad nationen utförde i den vägen för ett eller flere hundra år sedan, utan dristar påstå, att också *det är nationellt, som åstadkomes af nutidens svenska nation.* Och likväl är det ju det sistnämnda, som egentligen är vårt. Med äldre svensk konst förhål-

ler det sig däremot, som med våra fäders ärofulla bragder, de tillhöra oss som ett dyrbart arf, men de fritaga oss icke från skyldigheten att genom berömvärda handlingar vidmakthålla Sveriges goda, gamla rykte. En ny tid är berättigad fästa en ny länk i den gamla kedjan såväl på ärans som konstens och alla andra områden. Och det som alltid utmärker den nya läuken är, att den är ett för sig; den egenheten kan ej upphävas, så det hjälper ej att förarga sig däröfver. Och endast den svenska konst, som bär detta kännetecken, hvilket med andra ord vill säga, har sin egen prägel, samtidsprägel är det, hvars förening med samtidens stora hemslöjdskapital här förordas.

(Forts.)

Carin Wästberg.

Tidning för en dag.

I det uppfinningsrika Amerika ha på de sista åren många kloka hufvuden på fruntimmerssidan slagit sig ihop för att på ett sinnrikt, tilltalande sätt inom kort tid samla en stor penningssumma för välgörande ändamål. På de sedvanliga basarerna, där folk hopföras sent på kvällen och påtrugas gagnlösa föremål till oskäligen priser, hade man hunnit blifva alldeles utledsen af öfvermåttnad. Nu ville man ha fram något spritnytt och praktiskt, något som verkligen kunde slå an på allmänheten ända ned i de djupa leden, något som kunde besanna ordstäfvet: »många bäckar små blifva en stor å».

Ett af de originellaste påhitt sattes i verket i staten *Iowa* och röjer de fördomsfria umgängesformer, den obesvärade tilltagsheten, som kännetecknar samhällena väster om *Mississippi*. Kvinnoklubben i staden *Des Moines*, bestående af litterära societetsdamer, öfvertog nämligen på midsommardagen alla elektriska spårvagnar för att i välgörande syfte förvärfva ett kapital. Motorkarlarna fingo behålla och sköta sina platser den dagen som vanligt; men i konduktörernas ställe värfvades och tillsattes stadens vackraste tärnor i förtjusande dräkter, med tillsägelse att samla afgifterna och aldrig lämna växel, då passagerarne framräckte silfverdollar och sedlar.

Småleenden och tacksägelse rekommenderades som ersättning i stället; ty välgörenhetens ädla syfte anses helga medlen, som hvar man vet af erfarenheten, inhämtad på basarerna. Publiken, som är

beredd därpå, lämpar sig därefter och hyllar till och med den passligaste.

I flere staters storstäder har den planen genomförts, att damerna för en enda dag utgifvit en tidning, som de själfva redigerat och hvarigenom de skurit guld med täljknivar. Ett sådant tidningsföretag för en dag, som kröntes med framgång öfver all förväntan, önskar jag att redogöra för, enär jag hade den fägnaden att få draga mitt lilla strå till den stora stacken — först genom att bidraga med mitt lilla opus och sedan köpa hela famnen full af tidningsexemplar och sända dem på postens vingar öfver land och haf.

* * *

I *Cincinnati* — en stad, som med stora steg nalkas halfva millionen till invånareantalet — stodo år 1895 ett par välgörande stiftelser i behof af en större fond till utvidgning och nybyggnad. Damerna ur den högre societeten, som särskildt intresserade sig för ändamålet, rådplögade och kommo öfverens om att slå sig på tidningsförslag. Det föll dem ej in att utgifva en broschyr på egen hand; det var för långtrådigt och riskabelt. Däremot ämnade de för en bestämd dag söka öfvertaga redigeringen af en af stadens anseddaste tidningar och vädja till stadens talangfulla kvinnor att samverka på alla områden. Beslut och handling följdes åt; och amerikanskornas beslutsamhet, då de gifva sig ut på vikingafärd för ett godt ändamål, är sådan, att det knappt lönar mödan för mörksens makter att lägga sten i vägen.

Resultatet af kraftersträngningen ligger framför mig i ett nummer af kvinnornas upplaga af *Cincinnati Tribune* för den 10 dec. 1895. Det är en häpnadsväckande tidning på 36 sjustpaltiga, tättryckta sidor. Formatet är 64×44 cm. och den hopveckade *Tribune* utgör en försvarlig packe. Hvert nummer såldes till 10 cts eller ungefär 40 öre, och var detta det tredubbla priset af den dagliga *Tribune*-upplagan, som förekommer i 8—12 sidor af samma storlek.

Damerna önskade påtagligen lämna valuta för pengarna — och något tillöfvers. Skämtet, som i Amerika alltid har sitt ord med i laget, försummade gifvetvis ej att komma med sina pilar. Bland annat vågade negerhumorn sig fram med en kvickhet; den tyckte, att det var väl mycket tyg till ett enda par byxor. Den finare kritiken påstod, att man i damernas *Tribune* för sina 10 cts

fick själaspis för ett år och sedermera braständare för återstoden af lifstiden.

Illustrationer vankas där i öfverflöd, både fula gubbar och sköna ungmör med ballongärmar på högsta modet. Titelbladet bjuder i grann utstyrsel på en ode till moder Cincinnati, och hon själf ter sig fager och majestätisk i klassiska draperier. Kärlekens symbol, rosen, blomstrar till höger om henne, medan vishetens ugglor flaxar till vänster om denna »Västerns Drottning», som hon kallas i den högre stilen, fastän öknamnet »fläskstaden» begagnas i tarfligt hvardagsspråk.

Men huru förhöll det sig egentligen med proportionen mellan Tribunes kvantitet och dess kvalitet? Voro båda lika öfverdådiga? Jo, sanningen såras ingalunda af påståendet att vågskålarna voro i fullkomlig jämnvikt och att Cincinnatis fruor och tärnor hade all heder af sitt arbete. Från utländingens oväldiga ståndpunkt äro amerikanskorna icke blott vackra och lifliga utan följa noga med sin tid, äro snabb- och klartänkta, beresta, belästa och öfvermåttan energiska. De äro slängda i ritning och målning på duk och porslin och i träsnideri, särskildt äger Cincinnati utmärkta läroanstalter i förening med dess muséer och porslinsfabrik. Som exempel må i förbigående nämnas, att den jätteorgel, som begagnas i konsertsalen, pryddes af Cincinnati-damernas egna händer med rikt utskurna träpanelningar i hög relief. Häraf torde framgå att *Tribune*-styrelsen slapp leta med lykta och bloss efter förmågor, som kunde betros med den artistiska utstyrseln. Då dessutom lätthet att uttrycka sig i tal och skrift hör till regeln, snarare än till undantagen, hos den bildade amerikanskan, så stötte styrelsen endast på svårigheten att begränsa tillflödet af bidrag på vers och prosa genom att endast vända sig till redan erkända litterära medsystrar. Det ansågs sålunda som ett privilegium att få vara med och se sin fulla namnteckning under sitt opus. Välbekanta namn påträffades i *Tribune*, universitetets professorsfruor, stadens kvinliga läkare och juister, till och med f. d. presidenten *Clevelands* syster, som är ett vittert ljus.

Huru buro damerna sig åt med företagens organisation och förvaltning? Om de ock förstodo sig noga på ett stort hushålls förvaltning och en klubbs organisation, så voro de ovana vid redaktionsarbetet, och således måtte de två månader, som åtgingo till förberedandet af upplagan, ha varit i hög grad sträfsamma och oroliga. — Dagligen befunno de sig på sin post i sex veckors tid, de sju öförfärade medlemmarna af redaktionen, näml.: hufvudredaktrisen, bi-

trädande redaktris, två verkställande direktiser, räkenskapsförerskan och tvänne fruar inom annonsexpeditionen — en af företagets bästa inkomstkällor.

En gentil lokal i centralt läge hade af en välvillig affärsman gratis ställts till den kvinliga generalstabens disposition. Gasverket donerade grann upplysning under hela tiden. Det var ingen småsak håller, då lågorna vintertiden måste hållas tända hela dagen i fabriksstadens sotuppfyllda dimma. Andra liberala skapelsens herrar satte skrifmaskin och telefon i byrån och visade sig i alla afsenden tillmötesgående.

Feberaktig brådska rådde i denna bikupa. Telefonbud kommo surrande; Remington-maskinen knäppte dagen i ända, bref dikterades och annoterades stenografiskt; postbud ilade ut och in; visiter anlände med rapporter, förfrågningar, upplysningar, donationer. Det gälde att hinna med; och då ordning skall framtröllas ur kaos, är den äkta amerikanskan i sitt esse. Nästan lika ifrigt, om ock i liten skala, skötes *Tribunes* intressen på 20 olika håll i staden, mest uppe på kullarna öfver Ohiofloden, där de rikets eleganta hem ligga i förnäm tillbakadragenhet, skådande ned på den i blåsvarta rökhirflar svepta arbetsvärlden i dalen. För hvar och en af *Tribunes* 20 litterära afdelningar ålåg det en societetsdam att personligen eller genom korrespondans anhålla om och insamla bidrag och själf författa en inledande kort artikel i det af henne öfvertagna ämnet, som låg mest för henne. Dessutom redogjorde hon flitigt för centralbyrån. Den tid, som dessa lyckligt lottade damer äljes ägnat åt sällskapsplikter, utkräfdes nu af *Tribune*, som bokstafligen blef deras sköte- och sorgebarn i sex veckor. Intet annat än ett storslaget välgörande syfte kunde ha förmått den exklusiva *haute volée* att inför allmänheten aflägga prof på administrativ duglighet och med sitt fulla namn skylta i spetsen för en tidningsafdelning, till och med i fetstil. Mången herre, som i dessa dagar uppträdde på börsen och klubben och såg litet blekare ut än vanligt, bryddes af kamraterna med förfrågan om han öfveranstängt sig med författarskap för sina fruntimmers räkning och huru många sidor han suddat ihop för *10 dec.-Tribune*. Ett så godt tillfälle till drift hade genus masculinum ej fått tag i på långliga tider, mest dock före d. 10 dec. Månne de voro afundsjuka, emedan deras pennor försmåtts för *Tribunes* spalter? Och ändå ihågkommos de i *Tribune* med särskild afdelning — »I herrarnas rike» — i godmodig anda, och tedde sig en grupp af bekanta medborgare ganska prydligt i en bukett af prästkragar, med por-trätthufvud i hvarje blommas medelpunkt.

Ett dussin fruar och fröknar sysslade med kompositionen och reproduktionen af illustrationer, både för teatern och annonsafdelningen. Det petiga uteslöts här och bilderna röja öfverallt artistisk färdighet och rent af *schwung* på vissa bilder.

Brorslotten af styrelsens arbete tillföll onekligen den kår af 27 damer, unga och äldre, som åtagit sig det maktpåliggande insamlandet af annonser i staden — en afdelning där takt och personligt inflytande var af stort värde. Ingen enda rad af *Tribunes* utrymme för annonser trycktes gratis; till och med själfva organets prenumerationsanmälan för påföljande år betalades enligt anslagen taxa. Stadens handelsfirmor, banker, hotell, järnbanor, fabriker, läroverk etc. voro alla representerade. Det led mot julen och bodägarna täflade med hvarandra att i damernes Tribune förkunna om all den grannlåt och de nyaste moder de hade på lager, och göra det på ett i ögonen fallande sätt.

Värdigt och anslående ter sig Cincinnati-juristernas annons, upptagande full sida med ståtligt hufvudstykke af duktig teckning under titeln »lagens majestät». Domaren i peruk och halskrås omgifves af gåspennor och pergamentrullar, kullslaget bläckhorn och vårdslöst kringströdda folianter. Mellan raderna af advokaters och domares visitkort presenterar en modern Cincinnatisk *Portia* kvickt och träffande, versifieradt, i alfabetisk ordning, sina bröder lagkarlar för den stora allmänheten.

Den annonsjagande skaran skydde ingen möda och skördade ett kapital.

En djup suck af lättnad måtte ha dragits på redaktionskontoret, då sista spalten proflästs och tryckningen under natten mellan 9—10 dec. pågick i *Tribunes* väldiga ångpressar under tillsyn af dess vanliga manliga arbetsstyrka. Villigt och tacksamt erkände ock systrarna, att alla deras ansträngningar hade varit kastade för vinden utan de tjänande brödernas ovärderliga hjälp med råd och dåd, på redaktionen och i tryckeriet.

* * *

Kom så försäljningsdagens morgon, då *Tribunes* vanliga prenumeranter fingo veckla ut tidningen samtidigt med servetten vid frukostbordet och sluka maten och själaspisen ömväxlande. En och annan, som icke samverkat, kunde måhända anmärka, att det var en besynnerlig tidning, utan nyheter för dagen, utan utländska telegram, börs- och teatermeddelanden, politik etc. Men om de flesta

underrättelser stötte på konserver, i stället för färska grönsaker, så gick alltsammans ändå åt, för folk äro nyfikna.

Societetsdamerna i sina granna ekipager med negerkuskur och betjänter voro ute hela förmiddagen och vagnarna voro fullpackade med exemplar af *Tribune*, som såldes utefter gatorna åt förbigående. Grupper af fina, söta fröknar stodo i förstugan till den jättestora postbyggnaden, där det vimlar af folk dagen i ända, och hembjöödo *Tribunes* öfverlag. I alla hotell och järnvägsstationer, på ångbåtar och på bantåg, som från denna »Söderns port» hvina genom staterna, fanns *Tribune* den dagen till salu. Och alla de små silfverdropparna samlades till bäckar och innan dagens slut sammanflöto dessa till en stor silfverå — och stor var belåtenheten inom Cincinnati kvinnovärld.

Då jag nu återigen bläddrar i tidningen från Nya världen, stöter jag på mycket i dess olika afdelningar, som Dagnys läsare skulle mottaga med intresse. Sålunda berättar t. ex. en vördnadsvärd dam, *Mrs K. L. Davis*, om de berömda män och kvinnor hon råkat och hört i det fordna Cincinnati. Som glanspunkten bland dessa ungdomsminnen räknar hon Jenny Linds meteorlika uppträdande på Nationalteatern. Oförgätliga äro för henne den svenska näktergalens toner i *Casta Diva* och i den om förunderlig teknisk färdighet vittnande ekosången.

»Då hon trädde fram till rampen och stod där ensam», yttrar *Mrs Davis*, »verkade hennes personlighet öfverväldigande. Hennes sångarfärd var ett triumftåg och tillfället att höra henne ansågs som epokgörande».

Jenny Lind följdes snart af en annan kvinna från midnattsolens land, om hvilken nämnes: »Sedan besökte miss Fredrika Bremer vår stad och gästade i *Mr Charles Stetsons* hem. Den tillbakadragna lilla damen såg icke ut som en romanförfattarinna och jag tror näppeligen att hon kunde skriva nutidsromaner, och ändå minnas vi alla med häpnad det realistiska lifvet i »Grannarne» och »Presidentens Döttrar».

Vidare redogör samma penna för Kossuths, Thackerays, Prinsens af Wales besök och roar oss trefnadsälskande fruntimmer med en anekdot från Emersons uppträdande i Cincinnati. Efter ett filosofiskt föredrag uppsöktes den store tänkaren af någon som ville bjuda honom hem till sig på té, och befanns Emerson på hotellet sitta i oeldadt rum i sällskap med en dank, instucken i en buteljhal, en verklighetsbild af hans lifsprincip om enkla vanor och höga tankar.

Bland andra Tribuneafdelningar må nämnas: idrott, ungdom, uppfostran, musik, konst, välgörenhet, filantropi, lokalhistoria. I en stad, som under dess hundraåriga tillvaro visat en fenomenal utveckling på alla områden, låter dess äldsta kvinnliga, minnesgodas medborgares redogörelse om det *fordna* Cincinnati som en saga — förvandlingen från by till storstad inom en människoålder.

Kapitlet om klubbar slår den utländska läsaren äfven med förvåning, då vi få veta att ej mindre än 46 kvinnliga klubbar till andlig förkofran äga bestånd i Cincinnati. I alla råder parlamentariskt skick; i de flesta deltaga medlemmarna i tur och ordning i diskussionen och förberedandet af litterära uppsatser; de flesta höra äfven till sin hemstat Ohios klubbförbund med anslutning till nationsförbundet.

Då de flesta klubbmedlemmar äro fruar, så kallas klubben ej med orätt »den gifta kvinnans läroverk». Ofta upptages i amerikanska kvinnoklubbar ett främmande land till vinterns studieämne. Liksom rollerna i ett skådespel, så fördelas här landets förhållanden bland medlemmarna, hvilka söka upplysning på bibliotek och vid sammanträdena uppläsa en *resumé* af sina forskningar angående landets språk, litteratur, framstående personligheter, historia, musik, nationallyne etc. Kanske resultatet blir något ytligt; men i mångsidig belysning får en hvar skymtvis inblick i en främmande värld och vaknadt intresse att taga reda på mera af ämnet. Den vintern då *Tribune* utgafs voro Ryssland och det nordiska Europa på modet i klubbförhandlingarna.

Gedigen är afdelningen om »Kvinnan i läkekonsten», där uppsatserna skrifvits af kvinnor, som i åratals tjänstgjort som stads-läkare eller förestått sjukvården på lasarett. En spännande lefnadsteckning af dr *Elisabeth Blackwell*, banbryterskan bland amerikanska läkarinnor, som segerrikt burit »dagens tunga» och ej ens genom förlusten af en ögat under lasarettstudier i Paris skrämdes tillbaka från den inslagna törnbeströdda vägen, hör till tidningens bästa bidrag, lämnad af en Eskulapi dotter på nutidens jämnade bana. Och fångslande är sannsagan om en trio medicine studentskor, som slogo sig ihop att i Cincinnati bilda en klinik för fruntimmer och barn i fattigkvarteren, ett företag som varit ursprunget till ett ståtligt sjukhus, detsamma till hvilkets utvidgning damernas *Tribune* utgafs.

Cécile Gohl,

Från 1899 års riksdag.

2.

Den utgång frågan om de kvinliga postexpeditörernas löneförhållanden vid innevarande års riksdag erhållit, har redan i ett föregående häfte af denna tidskrift blifvit omnämnd, hvadan vi endast hafva att redogöra för några andra i år framlagda motioner, som äga speciellt intresse för kvinnan, såsom berörande hennes ställning i samhället.

För att afhjälpa bristerna i den oklara och mycken oreda vållande äktenskapslagstifningen hade motioner framlagts af herr *Gustaf Axel Berg* i första och af herr *C. Lindhagen* i andra kammaren om skrifvelse till k. m:t angående *ny lagstiftning om äktenskapsskilnad*. Motionerna biföllos af båda kamrarna.

I anledning af k. m:ts lagförslag till ordnande af det civila pensionsväsendet hade herr *M. Höjer* i andra kammaren motionerat om *pensionsrätt för de kvinliga ritbiträdena, som på förordnande innehafva tjänst vid rikets allmänna kartverk*. Motionen afslogs i sammanhang med det kungl. lagförslaget.

Herr *I. G. Hazéns* motion om skrifvelse till k. m:t med begäran om utredning och förslag i fråga om *statsunderstöd åt vissa äldre behöfvande folkskolelärareänkor*, afslogs af båda kamrarna.

Herr *C. G. Grundells* två motioner om ändring i villkoren för åtnjutande af *bidrag till undervisning i slöjd åt i skolåldern varande flickor och af statsbidrag till slöjdsolor för gossar och flickor* hafva föranledt riksdagsskrifvelser angående *förändrade bestämmelser för understödets tillgodonjutande*.

Däremot afslogs i båda kamrarna herr *Stormats Olssons i Sörnäs* förslag om *sådan ändring i villkoren för erhållande af statsbidrag till kvinlig slöjd, att slöjdfärdelning ej skulle behöfva omfatta mer än femton flickor*.

Herrar *E. Hammarlunds* och *H. Anderssons i Vestra Nöbbelöf* motion om skrifvelse till k. m:t angående *statsbidrag till aflönande af vikarier för lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor, som af sjukdom urständsättas att sköta sin tjänst*, biföllos af båda kamrarna.

I anledning af herr *I. Månssons* m. fl. motion om skrifvelse till k. m:t angående *inrättande af ett folkskolelärarinneseminarium inom Malmöhus eller Kristianstads län* beslöto kamrarna att hos k. m:t anhålla om *utredning, huruvida inrättandet af ett nytt seminarium för ut-*

bildande af folkskolelärarinnor vore af behovet påkalladt och hvar i så fall detsamma borde lämpligast förläggas. Dessutom beviljade riksdagen för år 1900 ett anslag af 19,400 kronor till parallellklasser vid två seminarier.

Genom gemensam votering beviljade riksdagen ett anslag af 4,000 kronor till *resestipendier åt folkskolelärare och lärarinnor.* Motionärerna, herrar E. Hammarlund och F. Berg, hade begärt 6,000 kr. hvilket afstyrktes af statsutskottet och afslogs i första kammaren, under det den andra biföll utskottsreservanternas förslag om ett anslag af 4,000 kronor. A. S.

Litteratur.

Grefven af Antwerpen. Ett sagodrama af *Per Hallström.*

Under det pestens ande förde sitt förskräckliga regemente i Firenze och hvarje timme kastade ett fång människor för dödens fötter, sysselsatte sig en liten ungdomsflock, som listigt flytt ur den eröfrade och tillspillogifna staden, med att lyssna till fågelsång och fagnas af kullars och ängars böljande grönska samt med förtäljande af sorgliga och lustiga historier. Den första dagens eftermiddag hade de samlats kring sin för tillfället korade och krönte drottning, den förståndiga och något litet till åren komna Pampinea, i det mjuka gräset på en solskyddad plats. Där hade då alla i tur och ordning berättat hvar sin ystra eller lärorika historia, mest om lurade munkar eller om kvicka gycklare, och när kvällen lockat dem in i villan, hade Emilia sjungit en skälmsk och trånande canzone, ackompanjerad af Laurettas dans och Dioneos luta.

Nu var den andra dagen inne, och dess drottning var den ståtliga Filomena, som så värdigt uppbar lagerkransen öfver sitt hufvuds leende fägring och hvars ord voro visa som orakelspråk ur en gudinnas mun. Hon var icke hågad för uppsluppet skämt och galenskap, hon ville höra om trista och underliga öden, men hennes sinne för symmetri och klarhet kräde en allmän och ofördunklad lycka till upplösning af äfventyrens härfva. Därför hade hon utfärdat ett påbud, att alla berättelser, som förtäljdes under hennes regeringsdag, skulle handla om någon som förföljdes af allehanda olyckor men på sistone nådde en lycka utöfver sin förväntan. Så kom det sig, att när sagornas timme var slagen och sällskapet lägrat sig i gräset kring sin drottning, det berättades om den ene efter den andre som blifvit grufligen hemsökt och kringvräkt på lidandets haf, tills stormarna äntligen domnade af och han kunde styra in och lägga sig för ankar i lyckans lugna vik.

Aftonen var redan nära, då turen kom till den adertonåriga Elisa, den yngsta af dem alla, och öfver hennes berättelse hvilade skymningens vecka beklämning men också det milda röda skimret af en sol som sjunker på en klarnad himmel. Hon talade om den ädle grefve Gualtieri af Anguersa, den noblaste och ståtligaste rid-daren i Frankrikes land, hvilken af konungen blifvit satt till styresman öfver hela riket, medan denne var ute i krig, och måste fly med sina två små moderlösa barn från all sin makt och härlighet, emedan han ståndaktigt försmått den kärlek, som tronföljarens gemål bjudit honom. Sina barn lämnade han ifrån sig till rika och för-näma människor, och själf lefde han som stalldräng, okänd af alla, i ödmjuk förnöjsamhet. Ändtligen, när den ondskefulla furstinnan dött efter att ha biktat sin synd mot grefven, kunde han med heder återvända till Paris och ge sig tillkänna för sin son och sin dotter, som begge två växt upp i nåd för Gud och människor och nått en hög ställning. Vål måste den ha bredt ett flor af tankfullt vemod öfver de ungas skymningsdrömmar, sagan om den underlige mannen, som gick genom världen klädd i ett harnesk af renhet och som på ett ögonblicks varning stilla lade ifrån sig allt hvad han ägde af stolthet och glädje för att efter många år af armod lika stilla och utan bitterhet taga det tillbaka, när det räcktes honom af hans konungs hand. De tyckte kanske, att den olycklige grefven bar sig dåraktigt åt och att en prinsessas kärlek icke behöfde skrämma en ädling på flykten — dessa lefnadskloka och pietetslösa renässansungdomar hade en mindre ideell åskådning — men säkert ängslades de dock och sörjde för hans skull och drogo en lättnadens suck, när de fingo höra om hans ålders upphøjelse. Där var sagan slut, allt var godt igen och det förflutna var såsom hade det aldrig varit — en ny novell, Filomena!

Rörande och underbar var historien om grefven af Anguersa och hans barn, som den berättades af Boccaccios Elisa i tidens osentimentala och perspektivlösa manér, och så är den ock i Hallströms af dröm och stämning genomväfda tolkning. Walter, grefve af Antwerpen, är alltjämt samme tadellöse riddersman, samme »göttliche dulder», och öfver stenarna på sin förnedrings väg skrider han lugnt och stilla som på en jämn matta i ett hofgemak.

Hallström har inte tagit Elisas berättelse som den var och satt den på vers, han har förenklat och koncentrerat dess fabel och förfinat de alltför grofva och robusta medeltidsdragen i dess fysionomi. Och han har lagt till en karakter, sonen Aubert, hvilken hos Boccaccio endast var en duktig och vapenduglig yngling, som kom sig bra upp i världen, men här har blifvit en örnunge i bur, en bragdpoet med höga syften, som dör i sin första strid och så fyller dramats sista scen, att hjälten, hans fader, nästan skymmes undan.

Ett drama har förf. kallat denna bok, och det är den ock, för så vidt den är affattad i dialogform och indelad i akter, hvilken anordning man gärna skulle ha umburit. Man påträffar

stundom hos poeter den egendomligheten, att de sönderstycka sina dikter på detta sätt, som alldeles icke är anslående. Jag misstänker att fenomenet grundar sig på en gammal vidskepelse, som kanske ännu i denna dag utläres från universitetens katedrar, den dogmen att dramat skulle vara den »högsta» diktformen, hvilket frappanta påstående plägar motiveras på något kuriöst sätt, som jag inte för tillfället erinrar mig. Hvem vill försöka sig på någon sekunda diktart, när det inte är plikt på att tillgripa den yppersta?

Dock är det smärtsamt, att Hallström, vår prosalyriker näst Selma Lagerlöf, har låtit snärja sig af denna fördom och därtill inlåtit sig på en uppgift, som är synnerligen vansklig och som han åtminstone ej har mäktat genomföra, nämligen att skriva blankvers på svenska. Det är visst säkrast att lämna de femfotade jamberna åt de romanska tungomålen, hvilkas ord af sig själfva falla in i denna rytm och hvilka på grund af sin sväfvande accentuering och sin förfoganderätt öfver de obetonade stafvelserna undgå de stötestenar, som t. ex. svenskan med sin ytterst ömtåliga och mot de tvingande sydländska versmåttens uppstudsiga betoning är utsatt för. När jag läser sådan vers som denna, måste jag alltid tänka på Kellgrens förnuftiga uttalande att

»— svenskan till sin skaldkonst
behöfver också rimmen,
ty annars blir det prosa.»

Ja, det är just hvad det blir, och därmed är ingen skada skedd — den typografiska anordningen förefaller bara litet omotiverad och pretentiös.

Man skulle önskat, att Hallström hade berättat den vackert vemodiga sagan om Walter, grefve af Antwerpen, i den utsökta och egenartade prosaform, som blifvit oss känd och kär genom några verk af en drömligt sällsam fantasi och en uddig och klarvaken reflexion. Men han har väl haft någon mening med att framföra sin berättelse i form af versifierad dramatik, och man bör icke missunna den, som är mästare på ett område, att experimentera på andra.

K. J.

* * *

Talmi. Roman ur Stockholmslifvet af *Ernst Lundquist*.

Vi känna alla till amatörfotograferna, denna nya besvärliga art af species homo, som gå omkring på vägar och stigar med sin kamera, spåjande efter hvem de uppsluka mände. En landskaps-
tafla, en scen, en typ, en fysiologi slår dem som användbar, en behändig tryckning på en knapp och vips står man där förevigad på plåten, inte alltid i den situation, man skulle valt om man fått arrangera den själf, men med verklighetstroheten höjd öfver allt tvifvel.

Så ungefär bära sig romanförfattarna åt, åtminstone den sortens historieberättare, som tagit sig den lofliga uppgiften före att

framställa sin tid sådan den är och sin tids människor såsom de gå och stå och såsom de te sig i sin handel och vandel. Jag skulle vilja kalla Ernst Lundquist en sådan där afporträtterare och en ganska skicklig sådan, likheten väl träffad, detaljerna skarpa och väl utförda och grupperingen af god effekt, vittnande mer om yrkesmannens rutin än om amatörens godtyckliga sätt att arrangera. Men hans kamera är sällan riktad åt de vida horisonterna och motiven han väljer höra icke till de mycket tilltalande och poetiska. Icke därför att den grupp af människor han satt sig för att porträttera, inte liksom alla andra i det mänskliga samfundslifvet har ut uppvisa karaktäristiska sidor, värda att studera, men det är nu en gång så, att den stockholmska halfhärrskapstypen, som gör sig så godt i karrikatyrtecknarens skissbok och som inte håller tar sig illa ut på scenen, inte är en prydnad för fotografialbumet.

Och Ernst Lundquists album, det vill med andra ord säga, den bok han nu i dagarna skickat ut i marknaden, är uteslutande fylldt med sådan där godtköpsvara i människoväg. Allt är *talmi*, imiteradt, oäkta, från fästmanspresenterna och tyget på förmaks-möbeln, till karaktärerna och känslorna. Man införes i den krets, som hemtar sina estetiska intryck från Södra teatern och variété-föreställningarna och hvars familjefester firas i Sveasalen, och man tycker sig ha kommit i mycket dåligt sällskap. Till och med det som förf. vill framhålla som äkta har genom beröringen med allt detta talmi blifvit liksom anlupet det med och fått en halfhetsstämpel öfver sig. Åtminstone är detta fallet med bokens enda nobla personage, den fattige, unge mannen, som arbetar sig upp till en oberoende ställning och blir en välgörare för sin trolösa ungdoms-älskade och hennes son.

Men själfva skildringen af Stockholmslifvet på slutet af 1800-talet, sådan det lefves af den lägre medelklassen, den som befolkar småteatrarna och med barn och blomma utgör kaféernas kundkrets, den förefaller fotografiskt äkta och månget drag är nog en trogen kopia af verkligheten. Som är att vänta af denne rutinerade författare är formen ledig och flytande och stilen särdeles liflig; »Talmi» är därför en bok, som man läser, om icke med uppbyggelse, så med ganska mycket nöje.

L. D.

* * *

Kvinnohygien populärt framställd af doktor *Karolina Widerström*.

Så lyder titeln på en nyss utkomme liten bok om hvilken man — om inte frasen vore så utnött — skulle vilja säga, att den fyller ett länge känt behof. Behöfligheten af en dylik liten broschyr, kortfattad, enkel, tydlig och korrekt, kan isynnerhet intygas af den, som befinner sig i läge att ofta tillfrågas om hvarest man ur tryck kan inhämta fullt tillförlitliga uppgifter om ting, som ligga

och böra ligga det kvinliga släktet närmast om hjärtat. Det är också helt säkert på mångas uppmaning, som dr Widerström nu lämnat åt offentligheten en kort handledning i kvinnans hygien.

Efter en kortfattad framställning af de hithörande rent anatomiska förhållandena öfvergår förf. till en skildring af de kvinliga släktorganens lifsföreteelser och lifsuppgift. I den sammanträngda populära form, hvari redogörelsen är hållen, kan den väl drabbas af en eller annan mindre anmärkning från fackmannahåll, men som för det praktiska syfte, hvarför den är gjord, saknar all betydelse. Hufvuddelen af arbetet upptages ju också naturligen af rent praktiska klargöranden, anvisningar och råd. Och de lärdomar och anvisningar förf. har att ge den, ger hon också på ett utomordentligt enkelt och rättframt sätt — en stor del af publicum skall förmodligen anse på ett alltför rättframt sätt — på ett sätt som synes omöjligt att missförstå och sålunda i bästa mening praktiskt. Särskildt tacksam måste man känna sig mot förf. för hennes kraftiga uppträdande mot en mängd missförhållanden och oegentligheter i den kvinliga uppfostran och kvinnans lif i allmänhet, oegentligheter som kunna sammanfattas och uttryckas i hennes ohörsamhet mot de rättensorden, som ligga i den egna naturinstinkten, en ohörsamhet mot »naturens vänliga påminnelser» — det må nu vara i form af frysningskänsla, hungerskänsla, trötthetskänsla eller annat — som aldrig underlåter att hämnas sig.

Att förf. är den rätta personen att gifva en dylik undervisning, behöfver knappt frambållas. Endast en erfaren läkare äger de därtill erforderliga kunskaperna, endast en kvinna kan äga det djupa förståendet, den klart uppskattande blicken för hithörande ömtaliga förhållandens stora betydelse. Om härtill lägges, att ett inhemskt svenskt arbete bättre än ett annat äger förmåga att träffa den svenska kvinnans ståndpunkt och uppfattning, så har här framhållits de hufvudgrunder, som göra att detta arbete bör kunna få den spridning och kunna uträtta det goda, som man lifligt måste önska det samma.

A. St.

* * *

Småskrifter utgifna af Sveriges Kvinnliga Fredsförening.

1. **Fredssaken och kvinnan** af *Emilia Broomé*.
2. **Fredstanken**. Två uppsatser af *Ellen Key*.
3. **Fredsutopien**. Tal af *Frédéric Passy*. Öfvers. från franskan af *Louise Fraenckel*.

I Boëthius' latinska elementarbok stafva småpojkar på det lilla paradoxala öfningsexemplet: *Si vis pacem, para bellum*; d. ä. skaffa dig pansarbåtar, så kommer freden af sig själf, och det är intet tvifvel om att denna sats är ägnad att tjusa unga själar, hvilkas hetaste åtrå är riktad på lyckan att besitta ett eget gevär jämte tillåtelse att därmed anställa skada. De skrifter, hvilkas titlar stå

uppräknade här ofvan, utgå från en annan uppfattning och hylla ett mindre inveckladt fredsideal. Deras författare föreställa sig, att det kan finnas en genare väg till världsfreden än den att rusta sig till tänderna och ställa sig i posityr mot sina grannar. De tycka sig hos mänskligheten skönja vissa möjligheter till förfining, hvilka det skulle löna mödan att odla, och de tro icke att kriget är ett kärt och dyrbart mänsklighetsprivilegium, hvars afskaffande vore ett brott mot folkens eller individernas intressen.

Å andra sidan framställa de inga förhastade förslag till våra militärer om att återgå till näringarna, ej heller uppmana de beväringsynglingarna att i förtid skudda exercisfältens stoft af sina fötter. Deras afsikt är icke att söka åstadkomma en revolution i samtiden utan att arbeta på en evolution i framtiden.

De kvinnliga fredsföreningarna ha valt till sin speciella uppgift att verka för daningen af de uppväxande generationernas uppfattning af krig och fred. Deras program är klart och vackert framställt i fru Broomés broschyr, som i all sin logiska precision är så måttfullt hållen, att den säkerligen skall väcka mycket ringa förargelse. Ellen Key försvarar freden mot försvaret, framlägger grunderna för fredsvännernas tro på möjligheten af fredstankens realiserande och skrifer en sida om fosterlandskärlek, som skulle kunna locka till citering. M. Passys tal, som mest innehåller anekdoter, är icke fullt så anslående, emedan det tynges af en del petitesseer och emedan fransk ironi förefaller litet tungrodd på svenska. Hvad M. Passy säger bör dock bemötas med respekt, eftersom han är en af fredsrörelsens nutida koryféeer, framstående bland »les grands pacifiques», som hyllas i professor Charles Richets just utkomna bok »Les Guerres et la Paix».

K. J.

Internationella kvinnokongressen i London.

»The Quinquennial Meetings of the International Council of Women» som den engelska benämningen på sommarens kvinnokongress lyder sammanträder, som nämnt, måndagen den 26 juni kl 2.30 e. m. i Westminster Town Hall's stora sal, vid hvilket tillfälle presidenten the Countess of Aberdeen, hälsar kongressen välkommen, hvarpå de akrediterade delegerade för de olika länderna framföra hälsningar från sina respektive nationalförbund. Vid de sammanträden där frågor rörande det Internationella kvinnoförbundets intressen skola afhandlas, äga endast delegerade från de olika ländernas nationalförbund rösträtt. Däremot kunna män och kvinnor från alla länder erhålla tillträde till kongressen efter ansökan hos korresponderande

sekreteraren miss *Teresa F. Wilson*, *Members' Mansions 36 Victoria Street, London*. Personer tillhörande de föreningar, som anslutit sig till Svenska kvinnornas nationalförbund, kunna genom dess sekreterare, fröken E. Whitlock eller å Fred.-Brem.-Förb. byrå, erhålla blanketter till medlemskort för nedsatt pris (kr. 4: 50 i st. f. 6: 75).

Programet är deladt i fem sektioner under rubrikerna: *Uppfostran; Kvinnliga yrken; Rättsliga och industriella frågor; Politiska och sociala förhållanden*. Inom hvarje sektion skola förekomma två sammanträden dagligen, hvarvid ett eller flera föredrag skola hållas af manlig eller kvinnlig talare. I diskussionerna, som inledas af därtill inbjudna talare, äger hvar och en af de närvarande rätt att yttra sig.

Kongressens hufvudkvarter är Westminster Town hall, hvarest två sektioner samtidigt komma att hålla sina sammanträden; inom samma lokal är den Internationella byrån, skrif- och samlingsrum inrymda. De öfriga sektionerna sammanträda i St. Martins Town Hall, omkring 10 minuters väg ifrån hufvudkvarteret, samt i the Convocation Hall of Church House, Dean's Yard, Westminster.

Samma dag kongressen sammanträder äger ett aftonsamkväm rum i Stafford House, hvilket för detta ändamål af hertigen och hertiginnan of Sutherland ställts till kongressens förfogande, hvarvid den sistnämnda jämte kongressens president skall mottaga gästerna.

Kongressveckans program innehåller för öfrigt bl. annat: Tisdagen den 27 juni på aftonen hålles ett offentligt möte i Queen's Hall för diskuterande af internationella fredsdomstolar. Den 28:de juni äro delegerade och talare inbjudna till Surrey House af lady Battersea. Den politiska sektionen kommer att ordna ett större offentligt möte torsdagen den 29 juni, där kvinnans politiska rösträtt skall afhandlas. Aftonen den 30 juni ägnas åt möten för nykterhet, industriella frågor o. s. v. Den 1 juli gifva biskopen af London och mrs Creighton ett garden party i Fulham palace och en liknande fest kommer att arrangeras den 4 juli af lady Rothschild och mrs Leopold de Rothschild i Gunnersbury park, nära London.

Internationella kvinnokongressens bestyrelse består af följande damer:

The Countess of Aberdeen, President.

Mrs May Wright Sewall, vice-president.

Fröken Alexandra Gripenberg, skattmästare.

Miss Teresa F. Wilson, korresponderande sekreterare.

Madame Maria Martin, refererande sekreterare.

Vid kongressen kommer Svenska nationalförbundet att representeras af dess ordförande fru Anna Hierta-Retzius, dess sekreterare fröken Ellen Whitlock, samt af fröken Gertrud Adelborg. För öfrigt torde inom de olika sektionerna åtskilliga svenska talarinnor komma att uppträda med föredrag, rörande vårt fäderneslands förhållanden. För dessa föredrag liksom för kongressförhandlingar i sin helhet skola vi framdeles redogöra.

Ett fredsmöte.

Måndagen den 15 maj samlades kvinnor i nästan alla Europas hufvudstäder och i många utomeuropeiska samhällen för att genom en kraftig opinionsyttring gifva uttryck åt det lifliga intresse, som besjälar kvinnorna för de frågor, hvilka bragts på dagordningen genom den pågående fredskonferensen i Haag.

I Stockholm hade Sveriges Kvinnliga Fredsförening inbjudit till ett möte å Nya hushållsskolans lokal V. Trädgårdsgatan 19, och där samlades den nämnda dagens afton vid pass 200 damer, hvilka hälsades välkomna af Fredsföreningens ordförande fru Broomé, som äfven utsågs att leda aftonens förhandlingar. Dessa började med att fru Broomé redogjorde för afsikten med mötet samt lämnade upplysningar om den vidtomfattande demonstrationsrörelse, i hvilken detta utgjorde ett led. I sammanhang härmed upplästes en till fredskonferensen riktad resolution, som af mötet antogs, samt en sympatiadress, som afsändts till de fredsmöten i skilda länder, hvilka höllos samma dag. Resolutionens lydelse var följande:

Svenska kvinnor, som lifligt intressera sig för de frågor, hvilka komma att behandlas på diplomatkonferensen i Haag, gifva härmed uttryck åt sin öfvertygelse, att rättens och moralens principer böra blifva bestämmande grundsatser inom statslifvet. På grund af denna sin öfvertygelse önska de, att ett allvarligt arbete måtte under konferensen ägnas åt frågan, huru de i yttre makt underlägsna nationaliteternas rättigheter bäst skola kunna skyddas mot öfvergrepp af starkare makter, så väl som åt anordnandet af fasta rättsinstitutioner, till hvilkas afgörande internationella tvistefrågor kunna hänskjutas.

Sedan en af de närvarande i ett litet föredrag uttalat sina sympatier för fredsidén och speciellt för den framlagda resolutionen,

infann sig en deputation, utsänd af ett antal norska damer, som samlats till möte i norska ministerhotellet, och anförd af statsrådinnan Blehr. Den senare framförde de norska kvinnornas hälsning till »de svenska systrarna» och reciterade därpå Björnsons oratorium *Fred*. Mötet tackade genom att unisont sjunga *Ja vi elsker*, och därefter vidtog uppläsningen af de talrika adresser, som ankommit från alla hörn af Europa och som på skilda tungomål framförde hjärtliga hälsningar från kvinnor, som hvar på sitt håll ligga i fejd mot kriget.

Allgemeiner österreichischer Frauenverein uttalade sin tillförsikt att »eine vereinigte, begeisterte Kundgebung für die Friedensidee dazu beitragen könne, diesen herrlichen Gedanken der Verwirklichung näher zu bringen», de *polska* kvinnorna sände en »salut aux femmes réunies au nom du progrès et de la paix universelle», *ryska* skattade sig lyckliga »de pouvoir constater leur solidarité avec toutes les femmes du monde civilisé.» *Italiens* kvinnor försäkrade om sin solidaritet med alla kvinnor i hela den civiliserade världen i det människovänliga arbetet för freden och *engelska* framställde i sitt manifest »to our sisters in other lands» en gripande vädjan: »We appeal to you, sisters, daughters, wives, and mothers in every land, to unite with us in resolving to wage unceasing War against War, and the spirit which makes for War, in order that we may no longer have to bring forth sons to be corrupted in the barrack and slaughtered on the battlefield.» Från kvinnorna i *Schweitz*, »Bürgerinnen eines neutralen und daher von vornherein für den Frieden einstehenden Landes,» sändes ett trohjärtadt »Handschlag und Gruss,» och de *spanska* kvinnorna, som anspråkslöst försäkrade, att de icke längre äro indifferent för mänsklighetens utveckling, slutade med ett: »Guerre à la guerre!» Vidare upplästes adresser från *Norge*, *Danmark*, *Tyskland*, *Holland* och *Belgien*.

Sedan församlingen afsjungit *Du gamla, du friska* och *Vårt land* samt en tacksägelsedeputation till de i norska ministerhotellet församlade damerna blifvit anordnad, afslöts det alltigenom lyckade mötet, öfver hvilket det hvilat en vacker och gripande stämning af solidaritet och enighet och hvars förhandlingar blifvit ledda med en utmärkt takt och värdighet.

Föreningsmeddelanden.

Till Fredrika-Bremer-Förbundets representant vid den kongress, som i juni sammanträder i London med anledning af »den hvita slafhandeln», har fröken *Gertrud Adelborg* utsetts.

*

Handarbetets Vänner, som i år kan se tillbaka på en 25-årig verksamhet, ämnar med anledning häraf i oktober 1899 uti kongl. Akademien för de fria konsterna — som välvilligt ställt lokal till föreningens förfogande — anordna en utställning af textilföremål, utförda i olika mönster och arbetssätt, belysande föreningens verksamhet från dess början 1874 till nuvarande tid.

Då den textila konstslöjden i vårt land kan räkna sin pånyttfödelse från denna tid, har föreningen ansett att en sådan utställning skulle kunna vara af allmänt intresse, hvilket synes framgå af den tillslutning föreningen redan vunnit genom beredvilliga löften om lån af föremål — såväl väfda som broderade — karakteristiska för föreningens verksamhet, hvilket tillmötesgående ger förhoppning om en synnerligt rikhaltig och instruktiv utställning.

Föreningen har på styrelsesammanträde den 10 april definitivt beslutat deltaga uti Pariserutställningen 1900, sedan detta möjliggjorts därigenom att Svenska staten lämnat ett extra anslag af 5,000 kronor och från enskilda för föreningens verksamhet intresserade personer cirka 8,000 kronor godhetsfullt blifvit ställda till föreningens disposition.

*

Handarbetets Vänners vårutställning ägde rum den 8, 9 och 10 maj, hvarvid utställdes en större samling nyare modeller och textilföremål. För konversationsrummet i Grand hôtel har föreningen mottagit en större beställning, hvaraf nu visades en gobelinsväfnad, framställande ett svenskt landskap, komp. af fröken Maria Sjöström, gardiner och en större flossamatta.

Dessutom exponerades en väggbonad med motiv af tomater, utförd i påläggssöm af linne, samt en hvit duk, afsedd för middagsbord, med broderier af kulörta linnegarner samt infällda knypplade dalspetsar, portiéer och dukar m. m.

*

Handarbetets vänners årsmöte ägde rum lördagen den 13 maj under fru Anna Wallenbergs ordförandeskap. Sedan års- och revisionsberättelsen upplästes och styrelsen beviljats decharge, företogs val af styrelse och revisorer. I tur att afgå voro fru A. Wallenberg och fröknarna M. Rohlieb och S. Gisberg, hvilka återvaldes. Efter afidna fru E. Ankarsvärd och friherrinnan E. Liljecrantz, hvilken senare undanbedt sig återval, invaldes förutvarande styrelsesuppleanterna, statsrådinnan F. Claëson och fröken H. Widmark. Till styrelsesuppleanter *omvaldes* fröken K. Carlson, professorskan C. Grundström, fru A. Lilliehöök, fröknarna I. Lamm, M. Leijonhufvud, J. Levisson och fru I. Petersén samt *nyvaldes* fru E. Frestadius och friherrinnan E. Rudbeck. Till revisorer valdes kommersse-

rådet H. Rehbinder, fru L. Edholm och fru A. Frestadius, till revisors-suppleanter professorskan G. Medin, häradshöfding H. Rettig och professorskan A. Styffe.

Från skilda håll.

En **gradualafhandling** med titeln *Étude sur la langue de Flaubert* försvarades å Upsala universitet den 19 maj af fil. lic. *Anna Ahlström*, stockh., hvilken sålunda blir den fjärde i ordningen af våra kvinnliga filosofie doktorer.

*

Finsk Kvinnoförenings årsberättelse för 1898 innehåller, liksom föregående år, en intressant öfversikt ej blott öfver kvinnofrågans framsteg i Finland utan äfven en resumé öfver dess fortgång i andra länder, vittnande om den vakenhet och vidtomfattande insikt, hvarmed denna förenings ledande personer följa kvinnoarbetets utveckling på alla områden. Finsk Kvinnoförening har nu existerat i femton år och, säger årsberättelsen, en af de mest betydelsefulla företeelser under de gångna åren är den växande anslutning af kvinnor från olika delar i landet, som kommit den till del. Därom vittna framför allt de många filialer, f. n. 14 till antalet, i olika delar af Finland, som anslutit sig till centralföreningen i Helsingfors. Bland viktiga företag under året böra antecknas: *Elementarkurser för arbetande kvinnor*, hållna dels på svenska, dels på finska språken med ett par hundratal elever, hvilka rekryterats ur tjänarinnornas, sömmerskornas och fabriksarbeterskornas klass. Undervisningen, som kostnadsfritt skötes af kvinnliga studenter, lärarinnor och för saken intresserade damer, har omfattat: stil-, rätt- och uppsatsskrifning, läsning och räkning, enklare bokföring etc. förutom föredrag; *Arbetsbyrån*, ett kommissionskontor för anskaffande af tjänarinnor; *Sommarkolonien för arbetande sjukliga kvinnor*; *Ambulatoriska handarbets- och matlagningkursen för allmogekvinnor* m. m. — En serie föredrag berörande hemmets och kvinnornas intressen har på föreningens föranstaltande hållits i landsorten inför en talrik och intresserad åhörarekrets, uteslutande allmoge, hvarjämte densamma genom införande af s. k. »betygsböcker», förkortad arbetsdag, yrkestipendier och samkväm med roande och läsvärdt innehåll sökt verka för förbättrandet och höjandet af sömmerskornas och andra arbetande kvinnors ställning. Under det gångna året har Finsk Kvinnoförening hållit 16 möten vid hvilka förekommit föredrag eller diskussioner öfver skilda ämnen. Årsberättelsen innehåller för öfrigt redogörelser för de olika filialernas verksamhet, hvar och en utgörande ett intressant led i det finska kvinnoarbetets utvecklingshistoria. Föreningens ordf. är alltjämt fröken Alexandra Gripenberg, dess vice ordf. fröken H. Käkikoski och sekreterare fru E. Sjöström.

Fredrika-Bremer-Förbundets Berättelse för år 1898,

det fjortonde året af dess verksamhet.

Fredrika-Bremer-Förbundet har under förlidet år arbetat efter de principer, som alltsedan Förbundets stiftande varit bestämmande för dess verksamhet.

Antalet medlemmar utgjorde vid 1898 års slut 1,513, af hvilka 310 voro ständiga medlemmar och 1,203 årligt betalande. Medlemsantal.

* * *

Förbundet har under det gångna året drabbats af en smärtsam förlust, då dess vice ordförande, fru Ellen Ankarsvärd, den 8 december hastigt afled i följd af hjärtförlamning. Fru Ankarsvärd, som ifrån Förbundets stiftande varit medlem af dess styrelse och sedan 1896 dess vice ordförande samt vidare ledamot i flere af dess komitéer, hade städse med ett varmt och vaket intresse och med en tid och krafter offrande hängifvenhet tagit aktiv del såväl i ledningen af Förbundets allmänna angelägenheter som i de mera speciella komité-arbetena, och minnet af denna hennes verksamhet, som är oupplösligt förknippad med Förbundets utveckling, skall länge lefva.

Styrelsens *ordinarie* medlemmar hafva under år 1898 varit: Fru E. Ankarsvärd, fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fru Th. Gylden, riksantikvariern H. Hildebrand, fröken G. Hjellmerus, fru A. Höjer, fru A. Montelius, professor P. G. Rosén, fröken S. Ulrich, fröken C. Wahrolin och fru S. Whitlock. Styrelse.

Suppleanterna ha varit: Yrkesinspektör G. Uhr (vid fru Ankarsvärd's frånfälle uppflyttad bland ordinarie medlemmarna), fröken M. Silow, doktor H. Toll, revisionssekreterare C. Lindhagen, fru E. Odelberg, fröken G. Adelborg, fru J. Jolin, fil. kand. fröken S. Björklund, fröken A. Lagerberg, fru G. af Klintberg, fil. kand. fröken S. Leijonhufvud och doktor E. Sederholm.

Revisorer ha varit: fröken A. Rossander, doktor V. Svedbom och expeditionschefen A. Wall; *revisorssuppleanter*: fru S. Wising, revisionssekreterare W. Uppström och fröken A. Lindhagen.

Förvaltningsutskottet har under 1898 utgjorts af *ordinarie medlemmarna* fru E. Ankarsvärd, riksantikvarien H. Hildebrand, fru A. Montelius, fröken C. Wahrolin samt fru S. Whitlock och *suppleanterna* fröken G. Hjelmmerus (efter fru Ankarsvärd's fränfälle uppflyttad bland ordinarie medlemmarna), fröken S. Ulrich och fröken L. Engström.

Förbundets *ordförande* har varit riksantikvarien H. Hildebrand, *vice ordförande* fru E. Ankarsvärd (efterträdd af fru A. Montelius), *sekreterare* fröken S. Ulrich (har från och med oktober åtnjutit tjänstledighet på grund af utrikes resa, och sekreterarebefattningen har under denna tid skötts af fil. kand. fröken K. Johanson) och *kassaförvaltaren* fröken C. Wahrolin.

Styrelsen och förvaltningsutskottet ha under 1898 sammanträdt respektive 11 och 8 gånger.

* * *

Förbundet utsände förledet år till införande i landsortspresen en skrifvelse angående val af kvinnliga ledamöter i skolråd och fattigvårdsstyrelser. I denna skrifvelse påpekades i huru ringa utsträckning dylika val förekommit i landsorten, ehuru de möjliggjorts redan genom ett riksdagsbeslut af 1889, samt framhölls och motiverades önskvärheten af att det i hvarje skolråd och fattigvårdsstyrelse, så vidt det låter sig göra, insattes någon kvinnlig ledamot.

Ett förslag till bildande af distriktsföreningar för hälso- och sjukvård i landsorten har Förbundet understödt på så sätt, att det af sina medel anslagit en summa af högst 150 kr. till detta förslags tryckning och spridning.

Med anledning af en tanke, som uttalades vid ett af Förbundets samkväm, där man diskuterat frågan om den tjänande klassens höjande i sedligt och intellektuellt hänseende, tillsattes en komité, bestående af fil. kand. fröken E. Cederblom, fru J. Jolin och fru A. Kerfstedt, för att uppgöra förslag till uppriättandet af en tidning, afsedd för kvinnan af folket. På grundval af det förslag, som den nämnda komitén utarbetat, uppstod veckotidningen »Hemtreffnad», hvilken icke utgifves af Förbundet, men i hvars styrelse detta är representeradt genom tvenne ledamöter, fröken O. Tengström och fröken C. Wahrolin.

Mot de i pressen tidt och ofta förekommande annonserna om platser i utlandet för unga flickor har Förbundet i åtskilliga tidningar offentliggjort en varning, emedan det visat sig, att dessa annonser ofta innebära en snara, samt lämnat anvisning på utländska föreningar till unga kvinnors skydd.

En undersökning af kontoristers och bodbiträdens arbets- och löneförhållanden har med understöd af Lorenska stiftelsen satts i gång och ledes af tvenne därtill utsedda komiterade, fruarna A. Höjer och A. Montelius.

I Förbundets stadgar ha följande ändringar vidtagits: § 4 mom. 1, som förut lydt sålunda: »Hvarje ledamot erlägger en inträdesafgift af 3 kronor samt en årlig afgift af samma belopp», är nu formulerad på följande sätt: »Hvarje medlem erlägger en årlig afgift af 3 kronor»; § 4 mom. 3 har i stället för lydelsen: »Ständiga ledamöters afgifter och hälften af inträdesafgifterna afsättas till en fond, af hvilken endast afkastningen får användas, därest ej Förbundet å allmänt möte annorlunda beslutar» erhållit följande formulering: »Ständiga ledamöters afgifter och hälften af hvarje ledamots första årsafgift afsättas» etc.; slutligen är i § 7 mom. 3 antalet af de medlemmar, som måste vara närvarande för att styrelsen skall blifva beslutsmässig, höjdt från *fem* till *sju*.

Whitlockska stipendiet, som årligen utdelas af Förbundets styrelse, har 1898 uppburits af eleven vid folkskolelärarinneseminarier härstädes fröken Valborg Bäcklund.

En gåfva, bestående af två bref från Fredrika Bremer, hvilken genom fröken S. Leijonhufvud skänkts till Förbundet af redaktör S. A. Hedlund i Göteborg, erkännes tacksamt.

De till Förbundet öfverlämnade penningegåfvorna utgöra tillsammans en summa af kr. 1,827: 50, på följande sätt fördelade:

Till Förbundets sjukvårdskomité för befrämjande af bildandet af sjukvårdsföreningar på landsbygden (i st. f. kran-sar vid fru Ankarsvårds begrafning) från Förbundets bokkomité	kr. 35: —	
» medlemmar af Förbundet	» 40: —	
» styrelsen för Stockholms läsesa-long.....	» 60: —	
» fru E. Lind af Hageby.....	» 100: —	
» fru Th. Andersson	» 100: —	335: —
Till Tidskriften Dagny	kr. 1,305: —	
» Förbundets allmänna kassa (gåfvor och öf-verbetalningar)	» 187: 50	
	<u>Summa</u> kr. 1,827: 50	

För de gåfvor, hvilka lämnats till Förbundets stipendiefonder, redovisas i denna afdelnings berättelse.

Liksom under föregående år har ur Förbundets fonder medel utlämnats såsom lån till kvinnor, som för framtida försörjning utbilda sig genom studier, eller ock såsom förlagslån. Summan af ur Förbundets fonder utlämnade sådana lån uppgick vid 1898 års slut till kr. 7,242: 06. Fyra nya lån, tillsammans utgörande kr. 1,150: —, hafva under året utlämnats. Å äldre lån har, å andra sidan, ett belopp af kr. 2,851: 44 inbetalts.

Gåfvor.

Utlämnande af lån.

Under hänvisning till den af kassaförvaltaren meddelade redogörelsen för Förbundets affärsställning, se Bil. V, torde här särskildt böra framhållas följande:

Förbundets fonder hafva uppkommit dels sålunda att, i öfverensstämmelse med stadgarna, ständiga ledamöters afgifter och hälften af inträdesavgifterna samt sedan maj månad 1898, då beslut fattades om inträdesavgifternas borttagande, hälften af första årets årsavgifter fonderats, dels genom tillkomsten af fru S. Whitlocks stipendiefond samt en under år 1896 såsom anonym donation lämnad summa af 6,000 kr., hvaraf räntan utgår under donators lifstid såsom lifränta. Dessa fonders sammanlagda belopp eller, med andra ord, beloppet af Förbundets kapital utgjorde vid 1897 års slut kr. 26,716: 72. Då från dessa fonder å ena sidan vid detta års början afskrefvos och till komiténs för lagfrågor egen förvaltning öfverlämnades de tillgångar, som tillhörde komitén, kr. 1,241: 27, och å andra sidan fonderna tillgodoförts kr. 435: —, utgör fondernas sammanlagda belopp vid 1898 års slut kr. 25,910: 45.

Redogörelser för stipendiefonderna och sjukkassans fonder, hvilka bokföras särskildt, följer i Bil. II och III.

45 ombud ha på skilda platser i landsorten verkat i Förbundets intressen. Deras namn återfinnas i Bil. I.

Förbundsbyrån. Förbundets byrå har fortfarande föreståtts af fröken G. Adelborg, den allmänna platsförmedlingen af fröken Th Geijer, som till biträde haft fröken E. Rosén, platsförmedlingen inom sjukvården af fröken U. Hammarsköld och kassan af fröken S. Beckman. Byrån har äfven använt frivilliga arbetskrafter, då göromålens mängd kräft en tillökning i personalen.

Förbundets jurist har en gång i veckan haft mottagning på byrån för att åt kvinnor — så väl förbundsmedlemmar som utomstående — lämna råd och upplysningar i juridiska och ekonomiska angelägenheter samt har äfven skriftligen besvarat inkomna förfrågningar i samma ämnen.

Bland ärenden, som under det gångna året fallit inom området för byråns verksamhet, märkas följande: besvarandet af frågor angående pensionsinrättningar, ränte- och kapitalförsäkringsanstalter, stipendie- och understödsfonder, angående rätt att deltaga i stadsfullmäktigeval, angående inträdesfordringar till Post- och Telegrafverket, Gymnastiska Centralinstitutet, Tandläkareinstitutet, seminarier och skolor samt angående utbildning till apotekare, sjukvårdskurser, trädgårdskurser, mejerikurser, hushållskurser m. m. dyl.

Platsförmedlingen utvisar följande resultat:

Antalet inskrifna arbetsgivare	618.
» » arbetssökande.....	570.

Sammanlagda beloppet af årslöner för de genom byrån förmedlade platserna uppgår till omkring 50,000 kr. Platsför-

medlingen har som vanligt omfattat dels fasta platser för lärarinnor, föreståndarinnor, värdinnor och biträden i hem samt platser å kontor och i handel m. m., dels tillfälligt arbete såsom lektioner o. dyl. Högsta lönen har varit för lärarinna i skola 1,500 kr. och för lärarinna i familj 700 kr. samt fritt vivre.

Arbetsgifvarnas antal har, såsom synes, år 1898 varit högre än de arbetssökandes, och främst har detta varit förhållandet på lärarinneafdelningen, där de arbetssökandes antal ej på långt när motsvarat krafven. Vi måste därför upprepa hvad i föregående årsberättelse blifvit påpekadt, nämligen att byråns arbete försvåras, när de arbetssökandes antal är lika med, och än mera när det, såsom år 1898 varit fallet, understiger arbetsgifvarnas. Det blir under sådana förhållanden ofta omöjligt att bland de samtidigt anmälda finna dem, som motsvara hvarderas anspråk, och till följd häraf kunna lämpliga förslag ej alltid lämnas från byrån. Att ett stort antal anmälningar om platser återtagits, torde hafva sin grund i detta förhållande.

Afdelningen för *anskaffande af sjuksköterskor* har i 196 fall förmedlat sjuksköterskas anställning för längre eller kortare tid. Elfva sjuksköterskor hafva erhållit fasta platser, hvaraf 9 vid sjukhus och sjukstugor och 2 som församlingssköterskor. Sammanlagda beloppet af årslöner för de sålunda förmedlade fasta platserna uppgår till omkring 8,000 kr.

* * *

Hemstudiekomitén har under det gångna året upplösts, emedan det visat sig att allmänheten i allt för ringa mån begagnat sig af dess hjälp; komitén har till Förbundet öfverlämnat sin kassa.

Hemstudiekomitén.

* * *

Granskning af barn- och ungdomslitteratur är det arbete hvaråt Bokkomitén under 1898 företrädesvis ägnat sin verksamhet. Komitén får tacksamt erkänna den beredvillighet, hvarmed hrr förläggare i hufvudstaden i god tid insändt sina böcker till genomläsning och granskning. Såsom de senare åren varit brukligt, medföljde äfven i år i Dagnys sista häfte för 1898 en revy, innehållande komiténs omdömen om jullitteraturen afsedd för det uppväxande släktet. Denna revy föreligger äfven i separatträck och utdelades till bokhandlare och skolor.

Bokkomitén.

Å Förbundets lokal anordnades före jul en utställning af de böcker komitén särskildt anbefaller till läsning för ungdom; denna utställning omfattade ej allenast den nyaste jullitteraturen utan och äldre sådan. Under året har från olika delar af landet ingått förfrågningar om Förbundets boklistor, om böcker lämpliga till skolbibliotek o. s. v., hvilka förfrågningar alla blifvit besvarade.

En tysk förening, Verein zur Reform der Jugendlitteratur, hvilken har till syfte att söka reformera ungdomslitteraturen i sitt hemland, i synnerhet den som är afsedd för unga flickor, har genom en af sina medlemmar satt sig i förbindelse med Bokkomitén, och äfven tillsändt den en artikel, redogörande för föreningens arbete, med begäran att få densamma införd i Dagny, hvilken önskan komitén tillmötesgått.

Bokkomitén har under det förflutna året gjort en stor och smärtsam förlust, då dess mångåriga och högt värderade ordförande, fru Ellen Ankarsvärd, i december månad afled.

Utom fru Ankarsvärd hafva under 1898 komiténs medlemmar varit: Fru H. Andersson, fru A. Sæve, fröknarna L. Engström, G. Hjelmmerus, A. Lagerberg och E. Whitlock samt såsom adjungerade medlemmar fröknarna S. Leijonhufvud och A. M. Roos.

* * *

Tidskriften
Dagny.

Enligt beslut fattadt på Fredrika-Bremer-Förbundets styrelsesammankomst den 22 nov. 1897 har Dagny från och med år 1898 underkastats en betydlig utvidgning. I stället för att utgå med 8 häften om 16 ark ärligen utgifves tidskriften numera med 20 häften om 28 ark, eller med tvenne häften i månaden, med undantag för månaderna juni—sept., då endast 1 häfte utdelas. På samma gång Dagny, såsom Förbundets organ, fortfarande i främsta rummet verkat för spridande af dess idéer, har tidskriften från och med detta år äfven varit organ för Föreningen för välgörenhetens ordnande och Föreningen Handarbetets vänner, hvilka föreningars syften i sina grundprinciper ansluta sig till Förbundets.

Med den *nya följd* som börjat 1898 har således tidskriften ingått i ett nytt skede, hvilket af allt att döma varit lyckosamt, trots det att Förbundet haft att bära de något större utgifter, som gifvetvis varit förenade med utvidgningen. Det ökade utrymmet och de tätare återkommande meddelandena ha satt tidskriften i stånd att med mera vakenhet följa frågorna för dagen och att i rätt tid kunna göra inlägg i viktiga ämnet. Ej ringa vikt torde således kunna tillmätas de uttalanden, som Dagny varit i tillfälle att göra i de spörsmål af etisk betydelse som, väckta af den nya strömningen inom litteraturen, under senaste året tagit allmänhetens uppmärksamhet i anspråk.

Dit höra »Några ord med anledning af en opinionsyttring», den sedermera som broschyr utgifna uppsatsen »Modern romantik och etik» af Anna Sandström; »En kvinlig psykolog» m. m. Bland de artiklar som särskildt berört kvinnans ställning inom samhället må framhållas: »Kvinnorörelsens betydelse för kultur och framåtskridande»; »En akademisk lönefråga»; »Hur Stockholms arbeterskor lefva»; »De kvinliga telegrafisternas

pensionsfråga»; »Om svenska barnmorskor» o. s. v. Sjukvårdsfrågan har behandlats i ett par artiklar om »Sjukvårdsföreningar i landsorten» och »Bildandet af Fredr.-Brem.-Förbundets distriktsföreningar för hälso- och sjukvård på landsbygden». Till uppsatser som berört föreningen F. V. O:s intressen kunna bl. a. hänföras »Välgörenhetens mål och medel»; »Ett sätt att motarbeta ungdomens förvildning»; »Tidningspressen och välgörenheten». Den kvinliga handslöjden har uppmärksamats i artikeln »Svensk hemslöjd och norsk husflit», hvarförutom tidskriften lämnat täta notiser och meddelanden så väl från de tre föreningar, för hvilka den är organ, som från årets riksdag och områden i vårt eget land och i utlandet, som omfatta kvinnans intressen. Bland biografier öfver framstående personligheter intager minnesteckningen öfver Förbundets med döden afgångna vice ordförande, fru Ellen Ankarsvärd, ett bemärkt rum, äfvensom den öfver fru Rosalie Olivecrona, hvars lifsgärning så nära sammanhänger med kvinnorörelsen i vårt land.

Åt litteraturen, både den in- och utländska, har Dagny i sin nya gestalt kunnat ägna mer uppmärksamhet än tillförne och hvarje häfte har innehållit mer och mindre uttömmande recensioner öfver nyutkomna böcker. För öfrigt må till denna kortfattade sammanfattning af Dagnys innehåll läggas de talrika intressanta resebref, korrespondensartiklar från främmande länder, uppsatser af blandadt innehåll, skisser, poem och insända inlägg i dagens frågor, som i enlighet med tidskriftens program utfyllt dess spalter.

Sedan under Dagnys omorganisation redaktionskomitén upphört att funktionera, har tidskriftens ledning varit anförtrödd åt redaktrisen fröken Lotten Dahlgren, hvilken jämte sig haft en redaktionssekreterare, fil. kand. fröken Klara Johanson. Som Förbundets förtroendepersoner, med uppgift att vara redaktionen ett stöd vid svårare frågor afgörande, ha utsetts fröken Lilly Engström och fröken Sigrid Leijonhufvud.

* * *

Med anledning af K. M:ts proposition till 1898 års riksdag rörande äkta makars egendomsförhållanden anordnades af Samkvämskomitén ett diskussionsmöte den 22 april. Diskussionen inleddes af revisionssekreteraren Lindhagen med ett föredrag, hvari han efter en kort återblick på den rörelse, som ungefär ett halft sekel i vårt land pågått för reformerandet af kvinnans rättsliga ställning, lämnade en resumé af den kungl. propositionen samt ingick i granskning af dess hufvudpunkter.

Vid slutet af 1898 utsändes till landsortspressen en skrivelse rörande val af kvinliga ledamöter i skolråd och fattigvårdsstyrelser, hvilken på uppdrag af Fredrika-Bremer-För-

Komitén lör
lagfrågor.

bundets styrelse blifvit utarbetad af sekreteraren i komitén för lagfrågor.

Af kassaförvaltarens rapport framgår, att komiténs tillgångar vid 1898 års slut uppgingo till kr. 1,251: 37.

Komitén har under året haft följande sammansättning: Revisionssekreteraren C. Lindhagen, grefve H. Hamilton, häradshöfding P. G. Rabe, fru E. Ankarsvärd, fru B. Nordenson. Efter fröken S. Ulrich, som utträdt ur komitén, har invalts fröken S. Björklund.

* * *

Sjukvårds-
komitén.

Medlemmar af denna komité hafva varit: Fru E. Ankarsvärd, ordf., dr H. Anderson, dr J. E. Bergvall, fru I. Geijer, fröken M. Leijonhufvud, grefvinnan A. Mörner, fröken M. Silow (sekr.), dr H. Toll, fröken E. Törnebohm samt fröken E. Sterky (korresponderande medlem).

Komitén har i likhet med föregående år särskildt ägnat uppmärksamhet åt sjukvårdsförhållandena å landsbygden.

En välbehöflig förbättring af sjukvården inom de olika läkardistrikten på landet har varit föremål för motioner och öfverläggningar inom flera af 1898 års landsting och tycks således af vederbörande myndigheter inom åtskilliga län omfattas med lifligt intresse. Då således denna del af den stora sjukvårdsfrågan kan anses vara af aktuellt intresse för en större allmänhet, så har Förbundets sjukvårdskomité ansett tidpunkten vara lämplig att framlägga ett inom komitén utarbetadt förslag till ordnandet af distriktsföreningar för hälso- och sjukvård på landsbygden. Förslag till dylika föreningars grundande väcktes först af fröken Märta Leijonhufvud inför Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse, som remitterade det för vidare utredning till Sjukvårdskomitén, hvars medlemmar fru Ankarsvärd, dr Bergvall, grefvinnan Mörner och fröken Leijonhufvud åtog sig att närmare utarbета och precisera det ursprungliga förslaget, som efter att ytterligare hafva varit föremål för öfverläggning af komitén i dess helhet framlades och gillades af Förbundets styrelse. Förslaget igenfinnes i 11:te häftet af Dagny 1898 och, som det innehåller åtskilliga beaktansvärda synpunkter, tjänliga att medverka till en lycklig lösning af sjukvårdens ordnande på landsbygden, så har det i separat-aftryck utdelats såväl till landstingens ordförander och sekreterare, som till hrr provinsialläkare. Af sakkunnig hand har äfven förslaget till dessa distriktsföreningar refererats i tidskriften Eira. Sympatiska uttalanden öfver det af komitén föreslagna sättet att ordna omnämnda föreningar, hafva gjorts från flera håll, och som en minnesgård åt Sjukvårdskomiténs under året afidna, värderade ordförande, fru Ankarsvärd, hafva vänner till den afidna, i stället för blommor till hennes stoft, lämnat till komiténs förfogande en penningssumma, i syfte att

underlätta stiftandet af de första distriktsföreningarna, ordnade i enlighet med komiténs förslag.

För platsförmedlingen inom sjukvårdsafdelningen redogöres under berättelsen om byråns verksamhet (Se sid. 5).

* * *

Trädgårdskomitén, hvars medlemmar under 1898 varit domänintendenten O. Tamm, fröken G. Adelborg, fru E. Ankarsvärd och fru M. Bolin, har lyckats att skaffa flere kvinnor med lust för trädgårdsmästareyrket plats som elever vid större enskilda trädgårdar. Komiténs hufvudsakliga sträfvan är riktad på inrättandet af trädgårdsskolor för kvinnor, i likhet med dem som finnas i utlandet. För att intressera allmänheten för denna plan ägnade man ett af Förbundets samkväm åt en diskussion öfver ämnet »Trädgårdsskötsel såsom yrke för kvinnan», inledd af fru M. Bolin. Vid detta tillfälle upplästes äfven en redogörelse för en kvinlig trädgårdsskola i Uleåborgs län i Finland, upprättad och ledd af prostinnan Nora Pöyhönen, hvilken redogörelse sedan stått att läsa i Dagny.

Trädgårds-
komitén.

* * *

Samkvämskomitén har under 1898 arbetat efter samma grunder som de närmast föregående åren. Den har dels fortfarande till mindre samkväm inbjudit förbundsmedlemmar, hvilka kunnat väntas ha ett mera speciellt intresse för det föredrag eller den fråga, som för hvarje särskild gång varit uppställd på programmet, dels vid frågor af mera allmän natur anordnat samkväm för Förbundets samtliga medlemmar. Äfven utom Förbundet stående personer hafva alltjämt inbjudits för att genom deltagande i diskussionen göra den förhandenvarande frågans belysning så allsidig som möjligt.

Samkväms-
komitén.

Det första samkvämet under året hölls den 19 jan., hvarvid diskussion förekom öfver ämnet »Ungdomens förvildning och medlen däremot», hvilket redan på ett föregående samkväm varit föremål för öfverläggning. Vid båda dessa tillfällen höllos de inledande föredragen af generaldirektör Wieselgren.

Nästa samkväm, anordnad för kvinliga studerande vid Stockholms högskolor, ägde rum den 15 februari. Fröken E. Strengell underhöll de inbjudna gästerna med ett intressant föredrag om »De finska allmogenovellisterna».

Vid samkvämet den 15 mars var uppställt såsom diskussionsämne »Hvad kan göras för att höja den tjänande klassen i sedligt och intellektuellt afseende?». Öfverläggningen inleddes med ett kort föredrag af fru J. Jolin. Den sedan 1899 års början utkommande veckotidningen »Hemtrefnad» kan i viss mån betraktas såsom ett resultat af denna diskussion.

Redogörelsen för det diskussionsmöte, som af Samkvämskomitén anordnades den 22 april på begäran af Komitén för lagfrågor, återfinnes i denna senare komités årsberättelse.

Samkvämet den 25 nov. — det sista för året — upptogs hufvudsakligen af diskussion öfver »Trädgårdsskötsel såsom yrke för kvinnor», inledd af fru M. Bolin.

Medlemmar i Samkvämskomitén under 1898 hafva varit: fruarna Julia Jolin och Valborg Nobel samt fröknarna Gertrud Adelborg, Elin Cederblom och Edith Strengell. Efter fröken Elin Cederblom, som i följd af flyttning från hufvudstaden afgått ur komitén, har invalts fröken Sigrid Björklund. Dessutom hafva fröknarna Astrid Cleve och Gerda Cederblom tillhört komitén såsom adjungerade medlemmar.

*   *

Redogörelser för *Sjukkassans*, *Stipendiekomiténs* och *Dräktreformföreningens* verksamhet återfinnas i Bil. II, III, IV.

Bil. I.

Fredrika-Bremer-Förbundets ombud år 1898.

Abenius, Mathilda, fröken, Vesterås.
 Andersson, Anna, f. Bergenstråhle, fru, Vexjö.
 Arwedson, Ada, fröken, Linköping.
 Bergelmer, Carolina, fru, Jönköping.
 Bergstedt, Amanda, fröken, Arboga.
 Brandberg, Anna, fru, Landskrona.
 Broberg, M., fru, Filipstad.
 Burman, Hulda, fröken, Luleå.
 Edelstam, Axeline, fru, Nyköping.
 Ekenstierna, Fanny, fröken, Mariefred.
 von Essen, Charlotte, fröken, Örebro.
 Fischerström, Anna, fröken, Karlskrona.
 Florén, Andriette, fru, Mariestad.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 Jeanzon, Ellen, fröken, Lidköping.
 Kihlberg, Liva, fru, Söderhamn.
 Larsson, Elise, fröken, Motala.
 Liljebäck, Jenny, fru, Haparanda.
 Lindskog, Anna, fru, Kristianstad.
 Martin, Eva, fröken, Södertelje.
 Mauritzon, Anna, fröken, Vadstena.
 Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 Nordenfelt, Maria, fröken, Göteborg.
 Osterman, Marianne, fröken, Lund.
 Petrén, Siri, fru, Malmö.
 Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.

Poignant, Georgine, fru, Visby.
 Renborg, Alma, fröken, Östersund.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.
 Ryding, Karin, fru, Venersborg,
 af Sandeberg, Frida, fröken, Sundsvall.
 Scherdin, Alma, fröken, Kristinehamn.
 Sjöberg, Hanna, fröken, Falkenberg.
 Sjöcrona, Helena, fröken, Helsingborg.
 Strömberg, Emma, fröken, Varberg.
 Sundholm, Ebba, fröken, Hudiksvall.
 v. Sydow, Ellen, fröken, Halmstad.
 Tauson, Brita, fröken, Karlshamn.
 Thorburn, Vivi, fru, Uddevalla.
 Trotzig, Hilda, fru, Hedemora.
 Trybom, Elin, fröken, Skåra.
 Uggla, Sofie, fröken, Borås.
 Unger, Hedvig, fru, Hitorp, Nora.
 Versteegh, Inez, fru, Hernösand.
 Åkerblom, Emelie, fru, Falun.

Bil. II.

**Styrelsens för Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-kassa
 årsberättelse till årsmötet 1899.**

Sjuk-kassans verksamhet har under år 1898, det 12:e året sedan kassans början, fortgått och utvecklats på sätt följande siffror visa.

Delägarnas antal, som vid 1897 års utgång var 250, hade vid slutet af 1898 höjts till 263. Af kassans medlemmar hafva under året tillkommit 23 och afgått 10, däraf 1 aflidit.

Under året har utdelats såsom sjukhjälp till 56 personer för tillsammans 2,431 sjukdagar ett sammanlagdt belopp af kr. 3,646: 50 (mot kr. 2,685: 75 förlidet år).

	Medlemmarnas antal.	Sjukhjälp.
År 1887.....	97	kr. 159: —
» 1888.....	136	» 694: 50
» 1889.....	153	» 1,524: 50
» 1890.....	188	» 1,444: —
» 1891.....	199	» 1,864: 50
» 1892.....	208	» 3,477: 50
» 1893.....	214	» 2,565: —
» 1894.....	238	» 3,003: 75
» 1895.....	237	» 3,230: 25
» 1896.....	246	» 2,712: 75
» 1897.....	250	» 2,685: 75
» 1898.....	263	» 3,646: 50

För kassans kapitalställning, utgifter och inkomster redovisas i kassaförvaltarens rapport.

Kassans expedition har hållits öppen i Fredrika-Bremer-Förbundets lokal en gång i veckan, hvarjämte anmälningar mottagits å denna lokal kl. 11—4 alla dagar.

I afseende på inträde i kassan gäller fortfarande:

att kvinnor, tillhörande de kategorier, för hvilka kassan närmast varit afsedd, utan vidare vinna inträde under förut-sättning af rent läkarebetyg;

att för inträdessökande med kvalificerad läkarebetyg af-görandet ligger hos de tre läkare, som tillhöra styrelsen; samt att i öfriga fall styrelsen i sin helhet beslutar.

Kassaförvaltarens redogörelse lyder som följer.

Ur räkenskaperna anføres följande:

Vid 1898 års utgång utgjorde sjukkassans:

Tillgångar:

Fordran i Stockholms läns Sparbank.....	186: 81
Obligation i Helsingborgs—Hessleholms jernväg.....	1,000: —
Fordran i Stockholms Enskilda Bank å upp- och af-skrifning	21: 47
1 in-teckning i huset 4 Lilljansplan	5,000: —
1 in-teckning i huset 31 Vestmannagatan	5,000: —
Fordran i Vesterbottens Enskilda Bank å hushålls-räkning.....	4,215: 80
Kontant i kassan.....	21: 16
	<hr/>
	Summa kr. 15,445: 24

Skulder:

Fonder: Försäkringsfonden	11,152: —
Reservfonden	1,293: 24
Donationsfonden	3,000: —
	<hr/>
	Summa kr. 15,445: 24

Samtliga fonders belopp uppgick vid utgången af 1897 till kr. 14,802: 78

Fondernas förstärkning, som följaktligen uppgår till kr. 642: 46

har uppkommit på grund af följande förhållanden mellan inkomst och utgift:

Inkomst:

Inträdesafgift för 23 medlemmar.....	114: —
Årsafgift för 265 medlemmar	3,461: 26
Räntor (influtna)	634: 86
Straffräntor	6: —
Statsbidrag för 1898	296: —
	<hr/>
	Summa kr. 4,512: 12

Utgift:

Sjukhjälp till 56 medlemmar		3,646: 50
Omkostnader: Hyra för 1897.....	100: —	
Arvoden	70: —	
Kontors- och annonsafgifter...	53: 16	223: 16
Till fonderna: Försäkringsfonden.....		642: 46
		<hr/> Summa kr. 4,512: 12

Inventarierna, bestående af räkenskapsböcker och skrifmateriel, äro ej upptagna i något värde.

Fröknarna Theresa Geijer och Ulla Hammarsköld hafva under det förflutna året med upoffrande nit och mycken skicklighet skött kassans registrering och ekonomiska expedition.

Stockholm i februari 1899.

Carl Nyström

Kassaförvaltare.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas fonder utgjorde vid början af år 1897:

Försäkringsfonden.....	kr. 11,152: —
Donationsfonden.....	» 3,000: —
Reservfonden	» 1,293: 24

Kassans förmögenhet kr. 15,445: 24

Stockholm den 14 febr. 1899.

P. G. Rosén.

Kassans styrelse har under året haft följande sammansättning:

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Professor P. G. Rosén, ordförande.

Doktor Carl Nyström, vice ordförande och kassaförvaltare.

Fröken Theresa Geijer, sekreterare och tjänstgörande vid expeditionen.

Fröken Anna Roos.

Fördelningsläkaren N. A. Edling.

Suppleanter:

Fru. F. Lybeck.

Fröken U. Hammarsköld, tjänstgörande vid expeditionen.

1:ste lifmedikus G. Westfelt.

Revisorer:

Fröken A. Fabricius.

Fröken K. Wall.

Revisorssuppleanter:

Fröken A. Dahlström.

Fröken M. Silow.

Revisionsberättelsen lyder som följer:

Undertecknade, utsedda revisorer att granska Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas förvaltning och räkenskaper för år 1898, få härmed efter fullgjordt uppdrag därom afgifva följande berättelse:

Beträffande tillgångar och skulder samt inkomster och utgifter få vi hänvisa till kassaförvaltarens af oss granskade redovisning.

Styrelsens af oss genomgångna protokoll jämte de däri omförmälda besluten hafva icke föranlett någon erinran från vår sida.

Värdehandlingarna äro förvarade i brandfritt kassahvalf.

Kassans räkenskaper äro förda med utmärkt ordning och noggrannhet samt åtföljda af erforderliga verifikationer, och då ingen anledning till anmärkning förekommit, få vi tillstyrka, att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1898 måtte beviljas styrelsen.

Stockholm den 27 mars 1899.

A. Fabricius.

Kerstin Wall.

Bil. III.

Stipendiekomiténs årsberättelse för år 1898.

Till erhållande af de för år 1898 tillgängliga stipendierna hade vid ansökningstidens utgång 29 sökande anmält sig, och blefvo samtliga ansökningshandlingar, sedan de af stipendiekomitén granskats, öfverlämnade till de »förtroendepersoner», som i enlighet med bestämmelserna i § 4 reglementet för stipendiefonderna hafva att upprätta förslag till stipendiatier.

Bland de sålunda å förslag uppförda sökande utsågos till stipendiatier för erhållande af nedannämnda stipendier:

Fröken Eva Harling, 300 kr., för genomgående af barnmorskekurs; fröken Sigrid Hård af Segerstad, 300 kr., för högre utbildning i trädgårdsskötsel; fröken Elin Pallin, 360 kr., för genomgående af högre lärarinneseminarium (Stockholms stipendium); fröken Emilia Fogelklou, 360 kr., för samma ändamål som den sistnämnda (Kristianstads läns stip.); fröken Elisabeth Lundvall, 270 kr., för utbildning till mönsterriterska vid tekniska skolan (Södermanlands läns stip.); fröken Elin Gustafsson, 180 kr., för utbildning till lärarinna i huslig ekonomi (Östergötlands läns stip.); fröken Ragnhild Westergren, 180

kr., för samma ändamål som den sistnämnda (Wermlands läns stipendium).

Malmöhus läns och Vesterbottens stipendier, afsedda för sjukvårdskurser, blefvo till följd af tillfälliga hinder ej utdelade, hvarför dessa stipendiemedel reserverats för utdelning till år 1899.

Från donationsfonden för kvinnor, som studera medicin, hade tvenne stipendier utdelats: ett å 500 kr. till med. kand. Hanna Christer-Nilson, som under året aflagt medicine licentiat-examen, samt ett å 400 kr. till med. kand. Signe af Klintberg.

Om organisationsarbetet för länsfondernas ökande och fullbordan kan meddelas, att lokalkomitée under årets lopp med energi och framgång inom flera län verkat för detta ändamål, med påföljd att flera länsstipendier under de närmaste åren kunna börja utdelas.

I likhet med föregående år har komitén att tacksamt erkänna en gåfva af 200 kronor från fröken Bergman till Allmänna stipendiefonden. Till samma fond har fru Karin Ryding godhetsfullt lämnat en gåfva af 100 kr. att tillräknas den påbörjade Elfsborgs läns afdelning.

Samtliga under året influtna bidrag till stipendiefonderna hafva öfverlämnats till *styrelsen för stipendiefondernas förvaltning*, hvars *ordinarie* medlemmar hafva varit: fru Anna Wallenberg, ordf., generaldirektör P. A. Anderson, revisionssekreterare H. Rohtlieb, professor P. G. Rosén och fröken M. Silow samt *suppleanter* fröken C. Montelius och bankdirektör G. Lettström.

Stipendiekomiténs medlemmar hafva varit: friherrinnan E. Tamm, revisionssekreteraren H. Rohtlieb, ordf., fröken M. Silow, sekreterare, fru Th. Gylden, fröken S. Leijonhufvud, grefvinnan A. Mörner, professor P. G. Rosén.

Revisorer hafva varit: underståthållaren E. von der Lancen, grosshandlare M. Arhusiander (ledamot af riksdagens 1:a kammare) och fröken Ingeborg Elfving samt *revisorssuppleant* disponenten O. Björklund (ledamot af riksdagens 1:a kammare).

Undertecknade, som utsetts att granska 1898 års räkenskaper för de under Fredrika-Bremer-Förbundets vård och in-seende stående stipendiefonder, få efter verkställd granskning af desamma afgifva följande berättelse:

Allmänna Stipendiefonden.

Credit.

Behållning från år 1897	kr. 112,426: 37
Inbetalning af ombuden	» 9,450: 41
Gåfvor af fröken Ellen Bergman och fru Ryding »	300: —

Räntor	kr.	4,866: 77
Ej lyftade stipendiemedel	»	360: —
Donationsfonden lånat till Allmänna stipendiefonden	»	100: —
Bidrag från donationsfonden till förvaltningsarvode	»	70: —
		<hr/>
Summa kronor		127,573: 55

Debet.

Utgående räntor	kr.	25: 78
Courtage och kursförlust vid inköp af obligationer	»	16: 01
Utgifter för insamlingen	»	1,525: 06
Utbetald lifränta	»	200: —
Hyror för samlingslokal och ett kassaskåp	»	120: —
Stipendier	»	2,265: —
Återbetalt till Donationsfonden lånta	»	100: —
Behållning till år 1899	»	123,321: 70
		<hr/>
Summa kronor		127,573: 55

Ofvanstående behållning är placerad uti:

Falu—Rättviks—Mora järnvägsaktiebolags 4 % obligationer	kr.	12,000: —
Stockholms Intecknings-Garanti-aktiebolags 3 ¹ / ₂ % obligationer	»	7,865: —
Helsingtors stads 4 ¹ / ₂ % obligationer	»	20,358: —
Jrebro stads 3,6 % obligationer	»	5,985: —
Städernas i Finland hypotekskassas 4 % obligationer	»	2,923: 20
Kopparbergs—Hofors Sågverksaktiebolags 4 ¹ / ₂ % obligationer	»	7,000: —
Stora Kopparbergs bergslags aktiebolags 4 % obligationer	»	5,000: —
Andel uti en af Kopparbergs—Hofors Sågverksaktiebolags 4 ¹ / ₂ % förbindelse	»	23,000: —
Diverse intecknade skuldebref	»	28,950: —
På deposition i Stockholms Enskilda Bank	»	9,000: —
På upp- och afskrifningsräkning med d:o	»	1,240: 50
		<hr/>
Summa kronor		123,321: 70

De i föregående års revisionsberättelse omförmälda under Allmänna Stipendiefonden uppförda fyra olika konti visa vid 1898 års slut följande behållningar:

A. Färdiga länsinsatsers konti:

1:o) Stockholms stads.....	kr. 10,240: —	
2:o) Malmöhus läns	» 5,048: 33	
3:o) Kristianstads läns	» 5,164: 11	
4:o) Södermanlands läns	» 7,782: 61	
5:o) Vesterbottens läns	» 6,844: 67	
6:o) Östergötlands läns	» 5,030: —	
7:o) Örebro läns	» 5,137: 42	
8:o) Vermlands läns	» 5,104: 90	
9:o) Norrbottens läns.....	» 8,513: 45	58,865: 49
B. Påbörjade, ofullbordade länsinsatsers konti ...		29,842: 84
C. Fria gåfvomedels konto		28,728: —
D. Disponibla medels konto.....		5,885: 37
		<hr/>
	Summa kronor	123,321: 70

Donationsfonden,

utgörande en genom anonym gifvare 3 juni 1890 bildad fond.

Credit.

Behållning från år 1897	kr. 33,274: 34
Under året influtna räntor	» 1,484: 94
Af Allmänna Stipendiefonden återbetalt lån ...	» 100: —
	<hr/>
	Summa kronor 34,859: 28

Debet.

Under året utbetalda stipendier	kr. 900: —
Utlämnat lån till Allmänna Stipendiefonden.....	» 100: —
Stämpelskatt och vid obligationsköp upplupen ränta	» 93: 56
Bidrag till förvaltningsarvode för Allmänna Sti- pendiefonden	» 70: —
Behållning till år 1899	» 33,695: 72
	<hr/>
	Summa kronor 34,859: 28

Behållningen är placerad uti:

Ett depositionsbevis af Stockholms Enskilda Bank	kr. 25,387: —
Ett depositionsbevis af Sundsvalls Enskilda Bank	» 700: —
En inteckning	» 2,400: —
Sundsvalls stads 4½ % obligationer	» 5,000: —
På upp- och afskrifning med Sundsvalls En- skilda Bank	» 208: 72
	<hr/>
	Summa kronor 33,695: 72

Ellen Bergmans släktstipendiefond.

Credit.

Behållning från år 1897.....	kr.	50,150: --
Under året influtna räntor.....	»	2,016: --
		<hr/>
	Summa kronor	52,166: --

Debet.

Under året utbetald lifränta	kr.	2,016: --
Behållning till år 1899	»	50,150: --
		<hr/>
	Summa kronor	52,166: --

Denna behållning är sålunda placerad:

Oxelösunds—Flen—Vestmanlands järnvägs-aktiebolags 4 % obligationer	kr.	25,000: --
Allmänna Hypoteksbankens 4 % obligationer...	»	20,000: --
Stora Kopparbergs bergslags aktiebolags 4 % obligationer	»	2,000: --
En in-tecknad skuldsedel.....	»	1,150: --
Andel i en af Kopparbergs-Hofors sågverks-aktiebolag utgifven förbindelse	»	2,000: --
		<hr/>
	Summa kronor	50,150: --

Leijonhufvud-Adlersparreska stipendiefonden.

Credit.

Behållning från år 1897.....	kr.	5,314: 25
Under året influtna räntor.....	»	208: 34
		<hr/>
	Summa kronor	5,522: 59

Debet.

Behållning till år 1899	kr.	5,522: 59
Behållningen är sålunda placerad:		
En in-tecknad skuldsedel.....	»	5,000: --
På deposition i Sundsvalls Enskilda Bank ...	»	510: 32
På upp- och afskrifningsräkning i d:o	»	12: 27
		<hr/>
	Summa kronor	5,522: 59

Samtliga i berättelsen omnämnda värdepapper, hvilka vi funnit förvarade i styrelsens kassafack i Stockholms Enskilda Bank, äro efter vår öfvertygelse fullt betryggande och alla utgifter hafva blifvit styrkta med oss förevisade verifikationer.

Då styrelsen därefter vår uppfattning på ett mycket berömvärdt sätt iakttagit Förbundets ekonomiska intressen, är det oss ett nöje att tillstyrka full och tacksam decharge åt densamma för 1898 års förvaltning.

Stockholm den 27 Mars 1899.

I. Elfving. Olof Björklund. E. von der Lancken.

**Styrelsens i Fredrika-Bremer-Förbundets dräktreform-
förening årsberättelse**
Mars 1898—Mars 1899.

Föreningen har nu avslutat sitt trettonde arbetsår, och styrelsen får härmed aflägga redogörelse för den under året utföfvade verksamheten.

I början af oktober 1898 lät styrelsen utgifva en broschyr: *Den kvinnliga klädedräkten*. Illustrerad beskrifning, utgifven af Dräktreformföreningen. Denna broschyr upptager kortfattade beskrifningar å föreningens modeller. Texten är försedd med 24 illustrationer. Broschyren kostar 50 öre och erhålles i bokhandeln. Ett exemplar af denna broschyr har gratis tillställts hvar och en af föreståndarinnorna för samtliga högre flickskolor i Stockholm.

Samtidigt med broschyrens utgifvande afsändes till 48 af landstogens elementarläroverk för flickor ett cirkulär med förfrågan huruvida man vid respektive skolor önskade en utställning af föreningens skoldräkt. Jakande svar ingingo från Arboga, Borås, Filipstad, Gefle, Hudiksvall, Jönköping, Karlshamn, Kristianstad, Linköping, Luleå, Lund, Mariestad och Östersund. En fullständig omgång skoldräktsmodeller tillika med exemplar af broschyren afsändes i november för att cirkulera i flickskolorna i öfvan nämnda städer.

Den 28 januari 1899 höll fru Hanna Palme, på uppdrag af styrelsen, i Helsingfors ett föredrag öfver föreningens verksamhet och olika modellserier. Föredraget åhördes af omkring 300 personer. Intresset var lifligt. Öfver 100 mönster utlämnades, och ett par affärer därstädes hafva börjat tillverka underkläder efter föreningens modeller. I den finska kvinnotidskriften *Nutid* komma några af de i broschyren befinnlige illustrationerna att inflyta. Styrelsen får härmed uttrycka sin tacksamhet för fru Palmes stora välvilja att i sitt hemland verka för föreningens sträfvanden. Alla de med resan och föredraget förbundna kostnaderna bestredos af fru Palme.

Från sällskapet till skydd för kvinnohälsan i Petersburg ingick i februari genom dess »president», med doktor M. M. Walkowa, en förfrågan om föreningen ville delta i en exposition, som nämnda sällskap ämnade anordna någon af de närmaste månaderna. Till denna exposition komma reformkläder att anskaffas äfven från London och Berlin. Styrelsen föreslog att endast sända några af föreningens modeller, bl. a. skoldräkten. Till svar å detta förslag ingick en anmodan att sällskapet i Petersburg önskade för sin utställning erhålla samtliga modeller. Styrelsen har beslutat tillmötesgå denna begäran och låtit för detta ändamål förfärdiga några nya modell-

exemplar. Frakt och andra omkostnader bestridas af det ryska sällskapet.

Tidningen Hemtrefnad har begärt och erhållit tillåtelse att för reproduktion få låna föreningens klichéer.

Föreningens modeller och mönster försäljas hos *K. M. Lundberg, Stureplan, Stockholm.*

Styrelsen har under det gångna året haft följande sammansättning:

A. Af Fredrika-Bremer-Förbundet valda:

<i>Ordinarie medlemmar:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Fru <i>Marie-Louise Berg.</i>	Fröken <i>Sally Högström.</i>
» <i>Gurli Linder.</i>	» <i>Caroline Wahrolin.</i>
Fröken <i>Elsa Gyldeén.</i>	

B. Af Dräkthereformföreningen valda:

<i>Ordinarie medlemmar:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Doktor <i>Hedda Anderson.</i>	Fru <i>Thea Burgman.</i>
Fru <i>Nanna Bendixson.</i>	» <i>Eca Kempe.</i>
» <i>Maria Bolin.</i>	» <i>Sigrid Nyström.</i>
» <i>Ellen Gyllander.</i>	Fröken <i>Helena Palmqvist.</i>
» <i>Carin Scholander.</i>	
Fröken <i>Josefine Lindeblad.</i>	

Som ordförande har fungerat fru Scholander, som vice ordförande fru Linder, som sekreterare fru Gyllander och som kassaförvaltare fröken Lindeblad.

<i>Revisorer:</i>	<i>Revisorssuppleanter:</i>
Fröken <i>Jenny Bonnier.</i>	Fru <i>Greta Wärn.</i>
» <i>Betty Hirsch.</i>	Fröken <i>Anna Kruse.</i>

Revisionsberättelse.

Undertecknade, af Fredrika-Bremer-Förbundets dräkthereformförening utsedda revisorer, få härmed, efter företagen granskning af räkenskaperna från den 1 Januari 1898 till den 31 December samma år, afgifva följande revisionsberättelse:

Af böckerna framgår att följande konti under året lämnat vinst:

Medlemsavgifters konto.....	kr. 37: —
Mönsters konto	» 5: 44 kr. 42: 44
Följande konti förlust:	
Allmänna omkostnaders konto	kr. 49: 36
Annonsers och trycksakers konto	» 40: 47 kr. 89: 83

Föreningens tillgångar, hvilka vid årets början utgjorde kr. 676: 27, belöpte sig vid årets slut till kr. 628: 88 och bestå af:

Inventarier och modeller	kr. 445: 95	
Lager af mönster	» 84: 80	
Insatt i Handelsbanken	» 76: 14	
Kassa	» 21: 99	kr. 628: 88

Till sist få undertecknade, som befunnit räkenskaperna i godt skick och behörigen verifierade, tillstyrka att full ansvarsfrihet må beviljas styrelsen.

Stockholm i Mars 1899.

Betty Hirsch.

Jenny Bonnier.

Bil. V.

Kassaförvaltarens rapport.

Till styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ur räkenskaperna anföres följande:

— Vid årets slut hade Fredrika-Bremer-Förbundet:

Tillgångar:

Kassa	1,420: 92
Intecknings-Garanti-Aktiebolaget	935: 47
Inventarier	2,545: 31
Fordran hos fru S. Whitlock	3,660: —

Diverse debitorer:

Obligationer	5,000: —	
Inteckningar	5,000: —	
Reversfordringar	7,242: 06	17,242: 06
Andra fordringar		85: 08
Saldo: förlust från föregående år	933: 28	
» » år 1898	1,181: 56	2,114: 84
		<u>Summa kronor 28,003: 68</u>

Skulder:

Egna fonder:

Ständiga ledamöters afgifter	✓ 10,200: —	
Inträdesavgifter	✓ 3,540: 25	
S. Whitlocks stipendiefond	✓ 3,660: —	
Donationsfonden (fru Benedicks')	✓ 2,000: —	
Anonym donationsfond	✓ 6,000: —	
Reservfonden	✓ 496: 70	
Första årets årsavgifter	✓ 13: 50	25,910: 45

Yttre skulder:

Aftonbladets aktiebolag.....	1,083: 54	
Sjukvårdsafdelningen.....	709: 69	
Gåfvor och understöd	300: —	2,093: 23
		<hr/>
	Summa kronor	28,003: 68

Ofvanstående förlust 1,181: 56 har uppkommit på grund af följande förhållande mellan vinst och förlust:

Vinst:

Inträdesafgifter	kr.	31: 50
Årsafgifter	»	3,447: —
Första årets årsafgifter	»	13: 50
Räntor	»	599: 31
Hemstudieafdelningen	»	94: 82
Förlust år 1898	»	1,181: 56
		<hr/>
	Summa kronor	5,367: 69

Förlust:

Byrån	kr.	3,269: 76
Trycksaker	»	355: 27
Dagny	»	752: 27
Allmänna omkostnader.....	»	932: 95
Möten	»	57: 44
		<hr/>
	Summa kronor	5,367: 69

Vid jämförelse med föregående års bokslut framgå följande iakttagelser:

Förbundets fonder hafva under året haft en tillökning af kr. 435: —, hvaremot från desamma utgått komiténs för lagfrågor hittills hos Förbundet inestående medel, kr. 1,241: 27, hvilka hädanefter stå under komiténs egen förvaltning, hvarigenom Förbundets fonder visa en minskning af kr. 806: 27 eller från kr. 26,716: 72 till kr. 25,910: 45.

Byråns inkomster hafva varit kr. 3,514: 35 och dess utgifter kr. 6,784: 11.

Tidskriften Dagny har under året från Förbundets allmänna kassa kräft ett tillskott af kr. 752: 27.

Allmänna omkostnaders konto ställer sig i det allra närmaste lika med föregående årets.

Sjukvårdsafdelningen har genom gåfvor erhållit en ökad tillgång af kr. 335: —, hvarigenom dess tillgångar för närvarande uppgå till 709: 69.

I enlighet med vederbörligen fattade beslut har, i likhet med hvad som ägt rum under föregående år, en del af Förbun-

dets medel användts till lån åt arbetande kvinnor, som för sin fortkomst varit i behof däraf.

Å de utelöpande lånens kapitalbelopp har under året återbetalats kr. 2,851: 44, hvaremot 4 nya lån å tillsammans kr. 1,200: — utlämnats.

För influtna gåfvor, som för uppgifna ändamål lämnats, redogöres uti styrelsens berättelse. För sjukkassans och stipendiefondernes affärer lämnas särskilda redogörelser.

Arbetet vid kassan och bokföringen har liksom förut med noggrannhet omhänderhafts af fröknarna G. Adelborg och S. Beckman.

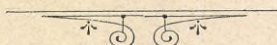
Stockholm i februari 1899.

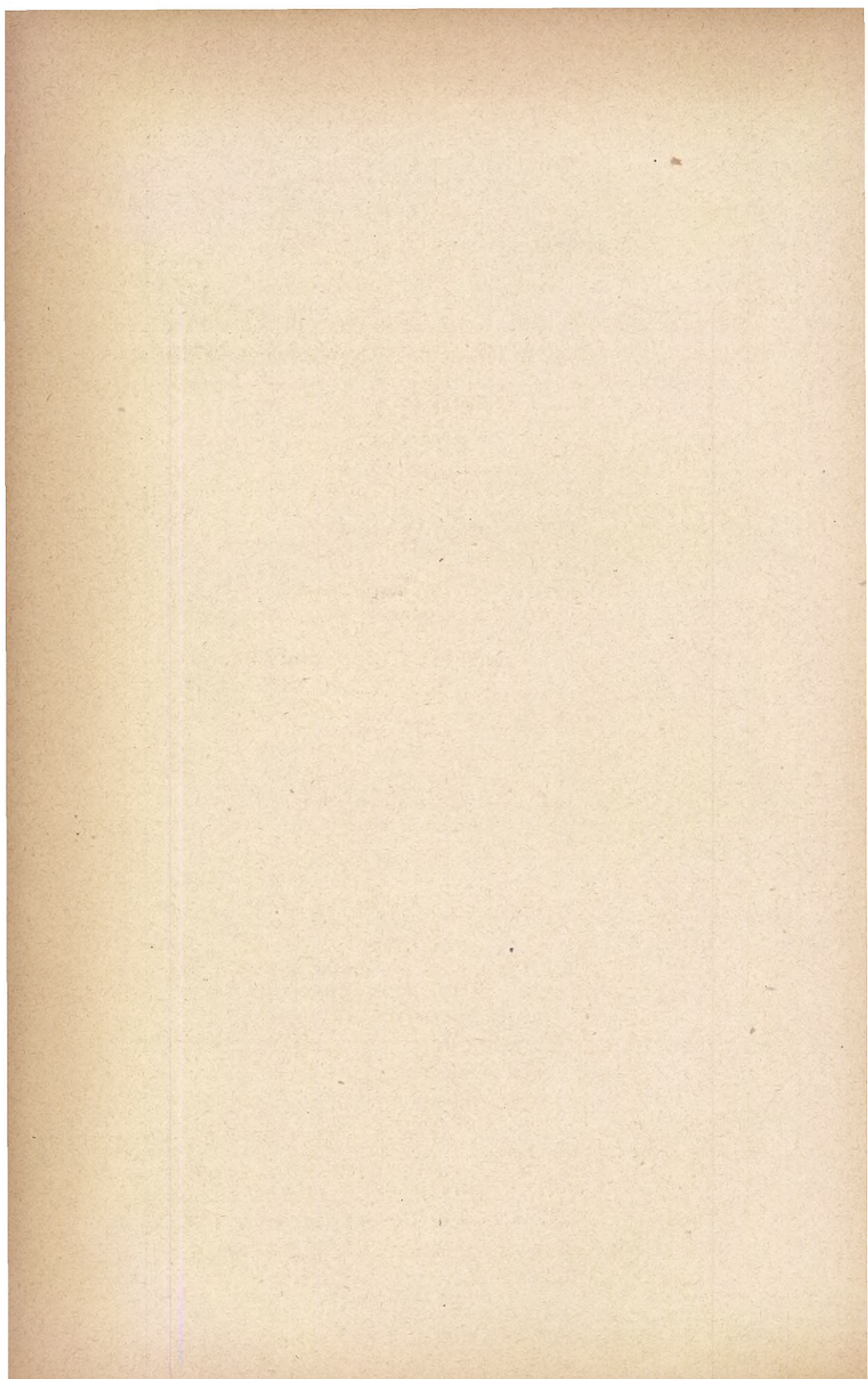
Caroline Wahrolin.

Bestyrkande riktigheten af ofvanstående redogörelse, hemställa undertecknade revisorer om ansvarsfrihet för 1898 års förvaltning

Stockholm den 23 maj 1899.

Alida Rossander. Vilhelm Sveåbom. August Wall.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Nytt i bokhandeln:

Den heliga historien

af teol. och fil. dr. Alfred Edersheim. Femte delen. Pris 1: 50.

Arbetet utkommer fullständigt under detta år i 7 delar, hvaraf subskribenter erhåller den 7:e delen gratis. Subskription mottages fortfarande å hela verket hos alla bokhandlare, äfvensom här å Expeditionen. Kartor, porträtt af författaren samt utförligt register komma att åtfölja sista delen.

Ur minnet och dagboken

af pastor B. Wadström. Andra delens första häfte med 90 illustrationer. Pris 1 kr.

Predikningar öfver kyrkoårets nya högmässotexter.

Första årg. 5:te häftet å 50 öre. Hela årgången utkommer i 8 häften å 50 öre. Subskriptionen fortfar.

»Denna samling predikningar af omkring sjuttio lärare i vår svenska kyrka torde kunna räknas bland de bästa, som utgifvits i vårt land. Predikningarnas författare äro hvar i sina stift erkändt goda förmågor såsom lärare och predikanter. Hvad som utmärker denna predikosamling är, att predikningarna äro korta, texttrogna samt genomandas af verklig kristlig hjärtevärm, där innehållet både är af öfvervägande väckande eller det andliga lifvet närande beskaffenhet. Hvad utstyrseln angår är denna också mycket tilltalande. Arbetet är nämligen tryckt med stor, vacker och lätläst stil på godt papper. Med glädje rekommenderas denna predikosamling.» *Ledstjärnan.*

Bref till en sörjande vän.

Öfversätn. af —d—k. Häft. 25 öre.

Under tryckning:

Kristus lefver.

En påsk- och pingstbok af dr. Fr. Wilhelm Krummacher.

Minnesord till de unga
under konfirmationstiden af G. Weitbrecht.

Hvardagslif

af Runa. Andra upplagan.

Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

— **Froms Velocipeder** —

äro af alla som begagna dem, erkända för sin stora hållbarhet och sin lätta gång.

Den enda Guldmedalj, som vid Stockholms-utställningen utdelades »för Utmärkta Velocipeder», tilldelades dessa maskiner.

ÖBS.! Rikt urval af tillbehör. Alla slags velocipeder repareras.

PER FROM, Stockholm. Mäster-Samuelsgatan 26.

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
Stockholm, 54 Drottninggatan,**

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläsarskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Nya vackra mönster i klädningstyg, tillverkade af **gam-**
malt ylle och ull, som af enbart ull.
Begär prover.
 Gods afhämtas tacksamt afgiftsfrit.

Hildur Anderssons Ullspinneri- o. Skrädderi-Aktiebolag
 Allm. T. 76 58. **16 Oxtorgsgatan 16.** Riks 1 63.
Filial: 1 Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 85.

Ateneum för flickor,

Kungsgatan 2.

Fortsättningskurs.

Vid Ateneum för flickor anordnas nästa läsår en fortsättningskurs i följande ämnen:

1. Huslig ekonomi, matlagning, bokföring och handarbete (kläd- och linnesömnad).
2. Svenska språket: litteraturhistoria, välläsning och skrifning; uppsatser valda med särskild hänsyn till det praktiska livets kraf.
3. Främmande språk: franska, tyska eller engelska efter val. Litteraturläsning, välläsnings- och talöfningar, skrifning af bref och smärre uppsatser.
4. Fysiologi och hälsovårdslära.
5. Allmän uppfostringslära.
6. Bibelläsning.

Valfrihet mellan grupperna 1—3. Ämnena under 4—6 gemensamma för alla deltagare i kursen.

Inträdesfordringar till grupp 2 och 3 afgångsbetyg från högre flickskola. I grupp 1 kunna äfven sådana elever antagas, som tidigare slutat skolan.

Anmälningar till kursen mottagas i skolans lokal kl. 12—1 alla dagar före den 7 Juni och efter den 20 Augusti.

Anna Danielsson.

Joh. Löfvén.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

OBS.! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt toalettmedel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga 1/2-literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Annonser för **DAGNY**

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.